Załącznik do Uchwały Nr…….
Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego
z dnia …….

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 rok

-projekt-

OLSZTYN 2019

Spis treści

Wstęp ... 3
Słowniczek ... 4
1. Uwarunkowania prawne i programowe ... 9
1.1. Podstawy prawne ... 9
1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych ... 9
2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim ... 12
2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa ... 12
2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa ... 17
2.3. Poziom i stopa bezrobocia rejestrowanego. ... 20
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia ... 22
2.5. Oferty wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej ... 26
2.6. Zapotrzebowanie na pracowników ... 27
2.7. Zwolnienia grupowe ... 28
3. Wstępny monitoring RPDZ na 2019 rok ... 28
4. Wyzwania i prognoza zmian na rynku pracy w 2020 r. ... 32
5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2020 roku ... 35
6. Priorytetowe grupy osób ... 38
7. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2020 rok ... 40
7.1. Główne źródła finansowania ... 40
7.2. Monitoring RPDZ na 2020 rok ... 41
Załącznik 1. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2020 rok ... 43

Wstęp

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia jest opracowywany co roku. Zgodnie z ustawowymi wymogami jest to dokument o charakterze operacyjnym, który określa i koordynuje politykę rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w regionie w krótkim okresie czasu. Wyznaczone są w nim obszary priorytetowe dla podejmowanych działań na najbliższy rok. Wybór obszarów priorytetowych nie jest przypadkowy – wynika z diagnozy sytuacji na rynku pracy w regionie oraz uwzględnia zapisy innych długo i średniookresowych dokumentów operacyjnych. W dokumencie określone zostały również grupy bezrobotnych i innych osób wymagających szczególnego wsparcia na regionalnym rynku pracy. Zawiera także przykłady działań, które powinny być realizowane przez podmioty o różnym statusie organizacyjnym, działające na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego. Ich zaangażowanie i współpraca będzie jednym z elementów gwarantujących pełną realizację Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2020 rok.

Słowniczek

Wyjaśnienie podstawowych pojęć i zagadnień zostało przygotowane w oparciu o Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2019, poz. 1482 ze zm.) – zwana dalej ustawą, jak również Słownik pojęć stosowanych w badaniach statystycznych statystyki publicznej. Podstawą prawną prowadzenia badania w Polsce jest ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. 2019, poz. 649 i 730) oraz rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok. Z uwagi na to, że badanie realizuje także zobowiązania wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej, obowiązujące są również akty prawne regulujące prowadzenie europejskiego badania siły roboczej (LFS). Podstawowym aktem prawnym jest rozporządzenie Rady (WE) nr 577/98 z dnia 9 marca 1998 r. w sprawie organizacji badania prób losowych dotyczącego siły roboczej we Wspólnocie (wraz z późniejszymi zmianami).

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – badanie prowadzone jest w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Zostają nim objęte osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Podstawę metodologii BA-EL stanowią definicje ludności aktywnej zawodowo, a więc pracujących i bezrobotnych, zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz EUROSTAT, dla zapewnienia porównywalności danych w skali międzynarodowej.

Bezrobotny według BAEL – to osoba w wieku od 15 do 74 lat, która spełniła jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą;
- aktywnie poszukiwała pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany);
- była gotowa podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu.

Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Bezrobotny według ustawy – to osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałe-go lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U.2018, poz. 1025), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom

emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,

- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis: zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna.

Długotrwale bezrobotny – oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Bon stażowy - na wniosek bezrobotnego do 30 roku życia starosta może przyznać bon stażowy stanowiący gwarancję skierowania do odbycia stażu u pracodawcy wskazanego przez bezrobotnego na okres 6 miesięcy, o ile pracodawca zobowiąże się do zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu przez okres 6 miesięcy. Przyznanie bonu stażowego następuje na podstawie indywidualnego planu działania. Termin ważności bonu stażowego określa starosta.

Bon szkoleniowy - na wniosek bezrobotnego do 30 roku życia starosta może przyznać bon szkoleniowy stanowiący gwarancję skierowania bezrobotnego na wskazane przez niego szkolenie oraz opłacenia kosztów, które zostaną poniesione w związku z podjęciem szkolenia. Przyznanie i realizacja bonu szkoleniowego następuje na podstawie indywidualnego planu działania oraz uprawdopodobnienia przez bezrobotnego podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej. Termin ważności bonu szkoleniowego określa starosta. W ramach bonu szkoleniowego starosta może sfinansować bezrobotnemu, do wysokości 100% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu przyznania bonu szkoleniowego, koszty: szkoleń, niezbędnych badań lekarskich lub psychologicznych, przejazdu na szkolenia, zakwaterowania.

Bon zasiedleniowy - starosta, na wniosek bezrobotnego do 30 roku życia może przyznać bon na zasiedlenie. Bon przysługuje bezrobotnemu, w związku z podjęciem przez niego poza miejscem dotychczasowego zamieszkania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, jeżeli:

• z tytułu ich wykonywania będzie osiągał wynagrodzenie lub przychód w wysokości co naj-mniej minimalnego wynagrodzenia za prace brutto miesięcznie oraz będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym;
• odległość od miejsca dotychczasowego zamieszkania do miejscowości, w której bezrobotny zamieszka w związku z podjęciem zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej wynosi co najmniej 80 km lub czas dojazdu do tej miejscowości i powrotu do miejsca dotychczasowego zamieszkania środkami transportu zbiorowego przekracza łącznie co najmniej 3 godziny dziennie;
• będzie pozostawał w zatrudnieniu, wykonywał inna pracę zarobkową lub będzie prowadził działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy.

Bon zatrudnieniowy - na wniosek bezrobotnego do 30 roku życia starosta może przyznać bon zatrudnieniowy. Bon zatrudnieniowy stanowi dla pracodawcy gwarancję refundacji części kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem bezrobotnego, któremu powiatowy urząd pracy przyznał ten bon. Przyznanie bonu zatrudnieniowego następuje na podstawie indywidualnego planu działania. Termin ważności bonu zatrudnieniowego określa starosta. Pracodawca w ramach bonu zatrudnieniowego jest obowiązany do zatrudnienia bezrobotnego przez okres 18 miesięcy.

Miejsca aktywizacji zawodowej – m.in. staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

Młodzież NEET jest używany dla określenia młodzieży niepracującej, niekształcącej się ani nieszkolącej się (ang. not in employment, education or training).

Oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wydawane jest przez powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce stałego pobytu podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi i wpisywane do ewidencji oświadczeń, jeżeli: 1) cudzoziemiec jest obywatelem Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy, 2) praca cudzoziemca nie jest związana z działalnością określoną w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie podklas działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca (Dz.U.2017 r. poz.2348), 3) okres wykonywania pracy wskazany w złożonym oświadczeniu o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz okresy pracy wykonywanej na podstawie oświadczeń wpisanych do ewidencji oświadczeń wynoszą łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy niezależnie od liczby podmiotów powierzających temu cudzoziemcowi wykonywanie pracy. Starosta może odmówić wpisania oświadczenia pracodawcy o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, do ewidencji oświadczeń m.in. gdy: z okoliczności wynika, że oświadczenie zostało złożone dla pozoru; oświadczenie będzie wykorzystane przez cudzoziemca w celu innym niż wykonywanie pracy dla danego podmiotu; podmiot powierzający wykonywanie pracy nie dopełnia obowiązków związanych z prowadzeniem działalności lub powierzaniem pracy innym osobom. Informacje niezbędne do ustalenia okoliczności, które mają wpływ na wydanie decyzji udostępniane są przez: Organy Straży Granicznej, Państwową Inspekcję Pracy, Krajową Administrację Skarbową oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób bezrobotnych.

Prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w tym na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych, w organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Pracujący według BAEL – osoba w wieku 15 lat i więcej, która w okresie badanego tygodnia:

- wykonywała przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę, przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. była zatrudniona w charakterze pracownika najemnego, pracowała we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziła własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagała (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- miała pracę, ale jej nie wykonywała z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego, bądź z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy; po-wyżej 3 miesięcy w przypadku pracownika najemnego, który w tym czasie otrzymywał co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Do pracujących, zgodnie z międzynarodowymi standardami, zaliczono również uczniów, z którymi zakład pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Przygotowanie zawodowe dorosłych – instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty – z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy – gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Staż – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Stopa bezrobocia – *stopa bezrobocia rejestrowanego* – udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. *Stopa bezrobocia według BAEL* – procentowy udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii. W przypadku BAEL definicja odnosi się do osób bezrobotnych i aktywnych zawodowo (będących sumą pracujących i bezrobotnych). W przypadku bezrobocia rejestrowanego definicja odnosi się do osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (zgodnie z pojęciem "Bezrobotni zarejestrowani") i aktywnych zawodowo będących sumą zarejestrowanych osób bezrobotnych i pracujących w jednostkach sektora publicznego i prywatnego (liczba pracujących nie uwzględnia osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego).

Szkolenie – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Wiek przedprodukcyjny – wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat.

Wiek produkcyjny – wiek zdolności do pracy, dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Wiek poprodukcyjny – Wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących (ogółem lub danej grupy, np. kobiet) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Współczynnik aktywności zawodowej – udział ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy, np. kobiet) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Zadania fakultatywne - do zadań fakultatywnych należą m.in: (1) koszty wezwań, zawiadomień, przekazywania świadczeń (2) koszty badań i analiz rynku pracy (3) koszty systemu teleinformatycznego (4) koszty materiałów informacyjnych i szkoleniowych (5) koszty audytu zewnętrznego (6) koszty wyposażenia i działalności klubów pracy (7) koszty szkolenia kadr zatrudnienia (8) refundacja dodatków do wynagrodzeń (9) koszty kwalifikowalne realizacji projektów (10) koszty wydawania informacji o działaniach PSZ w ramach EURES (11) koszty sądowe i egzekucyjne (12) informacje zawodowe, pośrednictwo i poradnictwo (13) koszty organizacji partnerstwa lokalnego (14) koszty rad rynku pracy (15) koszty systemu EURES (16) informacje o usługach i partnerach rynku pracy.

Zatrudnienie niesubsydiowane – zatrudnienie na otwartym rynku, nie finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Zatrudnienie subsydiowane – zatrudnienie finansowane ze środków Funduszu Pracy m.in. w ramach: prac interwencyjnych; robót publicznych; podjęcia działalności gospodarczej; podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego; podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie; podjęcia pracy w ramach bonu zatrudnieniowego, świadczenia aktywizacyjnego, grantu na telepracę, refundacji składek na ubezpieczenie społeczne, dofinansowania wy-nagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 roku życia, refundacji część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

1.1. Podstawy prawne

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia jest realizacją zapisu art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2019.1482 ze zm.).

Ustawodawca przepisem tym zobowiązuje samorząd województwa do określania i koordynowania regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy poprzez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia. Uzupełnieniem dla tego zapisu jest art. 3 ust. 4 stanowiący, iż regionalny plan działań przygotowywany jest corocznie na podstawie krajowego planu działań z uwzględnieniem strategii rozwoju województwa.

1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych

Kluczowe znaczenie dla opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia ma Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia. Z uwagi na to, iż dokument ten jest w trakcie przygotowań, materiałem wykorzystanym przy sporządzaniu Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2020 rok jest pismo Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej zawierające informacje na temat kierunków polityk, jakie będą uwzględnione w Krajowym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2020-2022[1].

W najbliższej trzyletniej perspektywie programowej (lata 2020 -2022) na poziomie krajowym zidentyfikowano następujące wyzwania i cele kierunkowe:

Cel 1: Wykorzystanie rosnącego potencjału gospodarki dla zwiększenia zatrudnienia rezerw polskich kadr.

- *Wyzwanie: Nierównowaga na rynku pracy wynikająca ze zmian demograficznych i zróżnicowań terytorialnych.*

Cel 2: Zwiększenie aktywności zawodowej osób z grup najbardziej oddalonych od rynku pracy.

- *Wyzwanie: Grupy społeczne pozostające poza rynkiem pracy, w tym klienci urzędów pracy wymagający szczególnego wsparcia.*

Cel 3: Tworzenie miejsc pracy o wysokiej jakości.

- *Wyzwanie: Niezadawalające warunki pracy (płacowe i pozapłacowe) oraz niska wydajność pracy na jednego zatrudnionego.*

Cel 4: Lepsze dostosowanie struktury kompetencji i kwalifikacji pracowników do wymogów rynku pracy przyszłości (wynikających z postępu technologicznego i procesów demograficznych).

- *Wyzwanie: Nowe umiejętności i kwalifikacje niezbędne na zmieniającym się rynku pracy.*

Cel 5: Skuteczne zarządzanie migracjami zarobkowymi.

- *Wyzwanie: Procesy migracyjne na rynku pracy.*

[1] pismo MRPiPS z dn. 18 XI 2019 r., znak DRP.III.40013.25.2019.MJ

Zakładane priorytety polityki państwa w obszarze rynku pracy są komplementarne z innymi rządowymi dokumentami programowymi, a te z kolei z europejskimi dokumentami programowymi. Cele te stanowiły podstawę przy ustalaniu priorytetowych obszarów interwencji w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim na 2020 r. (RPDZ 2020)*

Rysunek 1. Dokumenty wyznaczające kierunki działań na rynku pracy na różnych poziomach

Aby zapewnić komplementarność i spójność zadań na szczeblu regionalnym w wyznaczaniu kierunków polityki rynku pracy na 2020 r., pod uwagę wzięto zapisy dokumentów strategicznych wyznaczających kierunki rozwoju województwa. Realizacja RPDZ 2020 służyć zatem będzie osiągnięciu celu głównego wyznaczonego w ***Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku***, jakim jest: *Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.* RPDZ 2020 wpisuje się w szczególności w dwa cele wyznaczone w rozwoju regionu: wzrost konkurencyjności gospodarki oraz wzrost aktywności społecznej.

RPDZ na 2020 rok odwołuje się również do ***Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku***, która jest głównym dokumentem strategicznym dotyczącym rynku pracy w regionie. Jej wiodącym celem jest *Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu*. Jego osiągnięciu mają służyć trzy priorytety: wzrost zatrudnienia, w którym realizacja działań ukierunkowana jest na aktywizację zawodową oraz tworzenie nowych konkurencyjnych miejsc prac; wzrost poziomu jakości kształcenia, gdzie wsparcie skierowane jest na działania mające na celu rozwój kompetencji kluczowych dla rynku pracy w regionie; włączenie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym mające na celu integrację osób z grup defaworyzowanych z rynkiem pracy.

Na poziomie wojewódzkim Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2020 rok koresponduje ponadto ze **Strategią polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku**. Za kluczowe dla strefy polityki społecznej w regionie uznano cztery

priorytety: prawidłowo funkcjonująca rodzina; wzmacnianie integracji społecznej; wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych; rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Działania realizowane w ramach RPDZ 2020 odnosić się będą pośrednio do wszystkich priorytetów, ale istotnym będzie głównie Priorytet III - *Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych*. Jednym z tych działań będzie wspieranie sektora ekonomii społecznej. *Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem* jest celem głównym określonym w **Wojewódzkim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020**.

W RPDZ 2020 znajdziemy również odniesienie do zapisów **Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020**. Dla realizacji misji tej Strategii, którą *jest inspirowanie i koordynacja działań w kierunku mobilizacji kapitału społecznego, gospodarczego i naukowo-badawczego dla wykreowania innowacyjnej specjalizacji gospodarki regionu warmińsko-mazurskiego*, sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne, do których należy m.in. rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, w tym rozwój umiejętności i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki i administracji, dostosowanie kształcenia do aktualnych i przyszłych potrzeb gospodarki, a także inteligentne wykorzystanie kompetencji i doświadczenia ludzi 50+.

Ramy, w których winny znaleźć się zadania województwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, wyznaczają ponadto dokumenty programowe **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM)** oraz **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014—2020 (PO WER).**

RPO WiM koncentruje się m.in. na warmińsko-mazurskiej gospodarce i kształceniu dla niej kadr, zmianie sytuacji na rynku pracy, poprawie dostępu do usług publicznych, rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczaniu ubóstwa w regionie W PO WER, na poziomie regionalnym, w ramach osi priorytetowej I *Osoby młode na rynku pracy*, podejmowane są czynności w zakresie wspierania aktywizacji zawodowej oraz poprawy sytuacji na rynku pracy osób w wieku 15-29 lat, pozostających bez zatrudnienia, a także niekształcących się i niepodnoszących swoich kwalifikacji. Oba Programy stanowią ważne narzędzie realizacji RPDZ 2020.

2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim

2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa

Demografia staje się jednym z największych wyzwań dla krajowego i regionalnego rynku pracy. Województwo warmińsko-mazurskie na koniec czerwca 2019 roku zamieszkiwało 1 425 967 osób. W odniesieniu do stanu sprzed roku liczba mieszkańców regionu zmniejszyła się o 0,4% (tj. o 5 332 osoby). W dłuższej perspektywie, od czerwca 2017 r., populacja w regionie zmniejszyła się o 0,6% (o 8 816 osób), a spadek jaki odnotowano uplasował Warmię i Mazury na czwartej pozycji wśród województw o najbardziej zmniejszającej się liczbie ludności. Zaznaczyć należy, że w tym samym okresie w czterech województwach liczba mieszkańców wzrosła.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy systematyczny spadek liczby ludności oraz postępujący proces starzenia się społeczeństwa Warmii i Mazur. Wynikiem zachodzących zmian jest systematycznie kurczenie się dostępnych zasobów siły roboczej.

Wykres 1. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2017-2019 (stan na 30 VI)

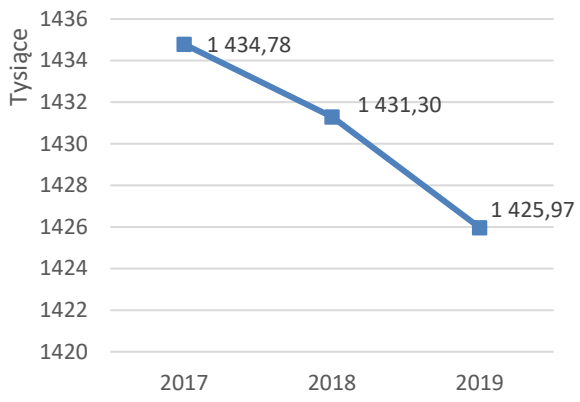

Wykres 2. Dynamika zmian w liczbie ludności w Polsce w latach 2017-2019 (stan na 30 VI)

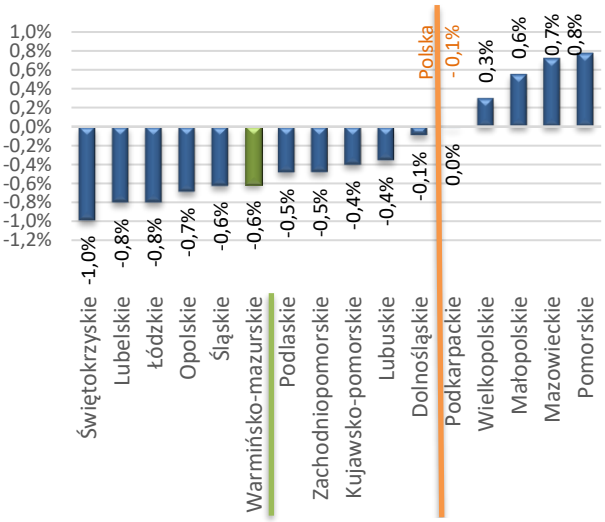

Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI; za lata 2016 – 2019; GUS.

Głównymi przyczynami ubytku ludności jest malejący wskaźnik przyrostu naturalnego oraz migracje. Zarejestrowany w 2018 r. przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim był ujemny i wyniósł - 0,9 wobec dodatniego wynoszącego 0,08 w 2017 r. oraz -0,4 w 2016 r. Dla porównania w Polsce w tym samym okresie wartość obserwowanego wskaźnika wynosiła odpowiednio: -0,7, - 0,02 i -0,2.

Istotne znaczenie dla pełnej oceny tendencji demograficznych ma migracja ludności. W województwie warmińsko-mazurskim saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w ostatnich trzech latach było ujemne i w 2018 r. wynosiło -2,45 (z czego saldo migracji wewnętrznych to -2,4, a zagranicznych – 0,07).

Region nasz należy do grupy dziesięciu województw, w których w 2018 r. odnotowana została ujemna wartość zarówno przyrostu naturalnego jak i salda migracji. W tym samym

okresie średnia wartość przyrostu naturalnego na 1000 ludności w Polsce wynosiła -0,68, zaś saldo migracji 0,09.

Wykres 3. Przyrost naturalny i współczynnik salda migracji na pobyt stały ogółem w latach 2016-2018 (na 1000 ludności)

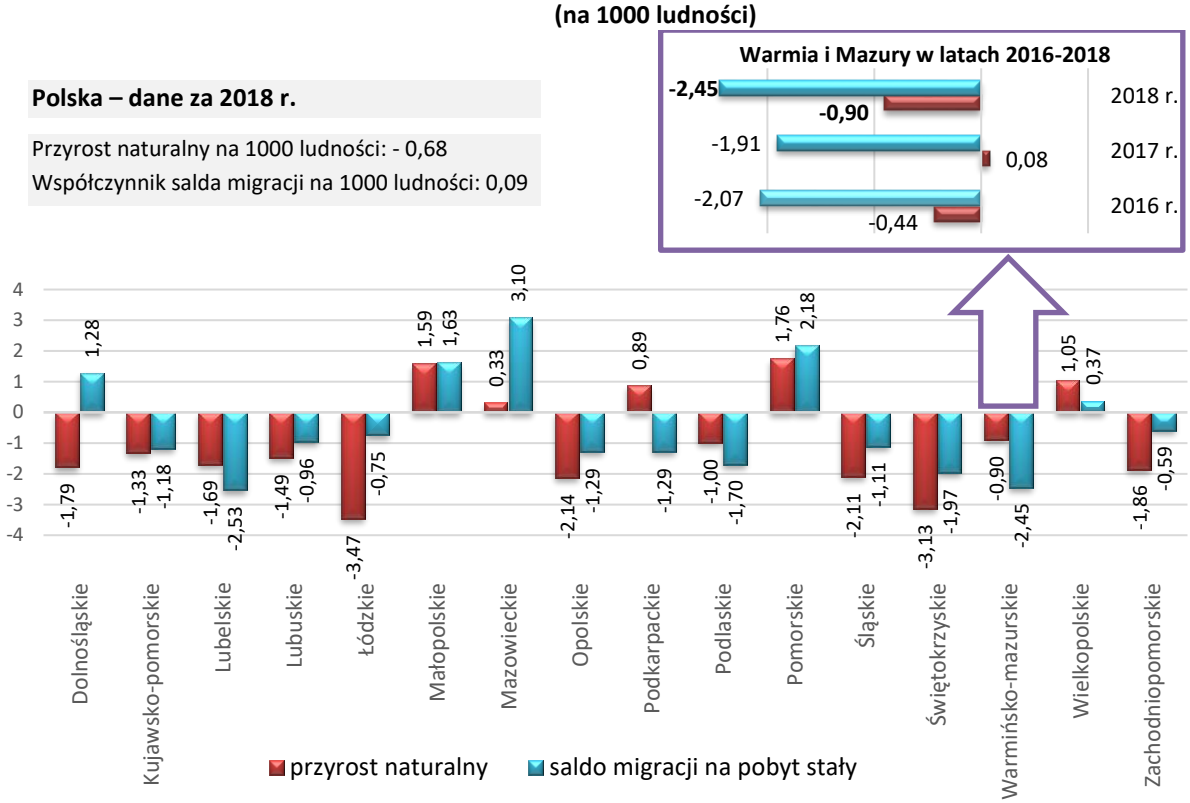

Źródło: Baza Danych Lokalnych- tab. Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym, GUS https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica

Warmia i Mazury, tak jak cały kraj, mierzy się z problemem starzejącego się społeczeństwa. W 2018 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem zwiększył się do 15,9% (w roku poprzedzającym wynosił on 15,3%, zaś w 2016 r. 14,7%). Wartość tego wskaźnika w regionie jest jednak niższa niż w Polsce, gdzie w 2018 roku ukształtował się on na poziomie 17,5%.

O starzeniu się społeczeństwa Warmii i Mazur świadczy również rosnąca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W okresie dwóch lat (czerwiec 2017 - czerwiec 2019 r.) ich liczba na Warmii i Mazurach zwiększyła się o 6,6% (o 17 896 osób), a udział procentowy w ogóle mieszkańców wzrósł o 1,3 pkt proc. Osoby w wieku poprodukcyjnym na Warmii i Mazurach w liczbie 287 190 osób stanowiły na koniec czerwca 2019 r. 20,1%. W tym samym okresie zanotowano spadek liczby i udziału procentowego osób w wieku produkcyjnym – odpowiednio o 2,6% (o 23 573 osoby) i 0,6 pkt proc. oraz w wieku przedprodukcyjnym – o 1,2% (3 139 osób) i 0,1 pkt proc. W końcu I półrocza 2019 r. na Warmii i Mazurach liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 878 043 osoby, zaś w wieku przedprodukcyjnym – 260 734 osoby. W odróżnieniu do naszego regionu liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w kraju systematycznie rośnie – w dwóch ostatnich latach był to wzrost o 0,4% (o 29 537 osób). W przypadku populacji osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym obserwujemy te same trendy co w regionie.

Wykres 4. Struktura mieszkańców województwa i kraju według ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019 (stan na 30 czerwca)

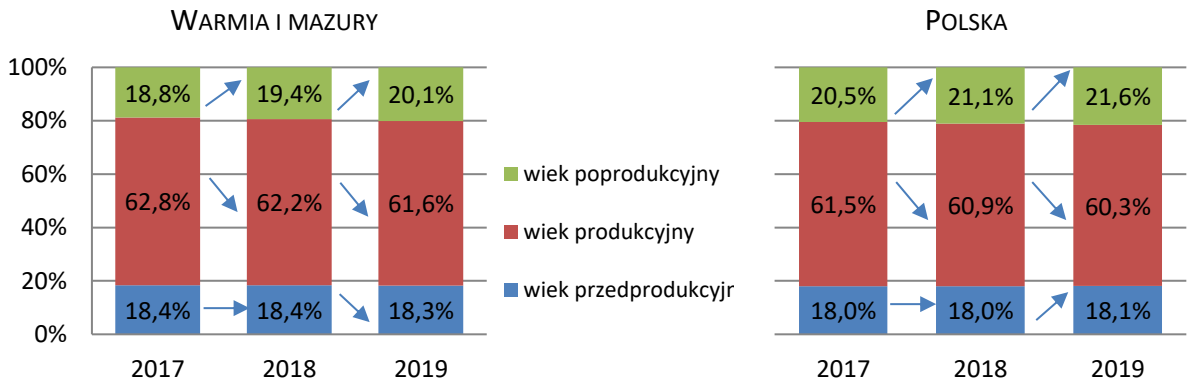

Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI; za lata 2017 – 2019; GUS

Wykres 5. Procentowe zmiany w liczbie mieszkańców województwa i kraju wg grup ekonomicznych wieku w latach 2017-2019 (stan na 30 czerwca)

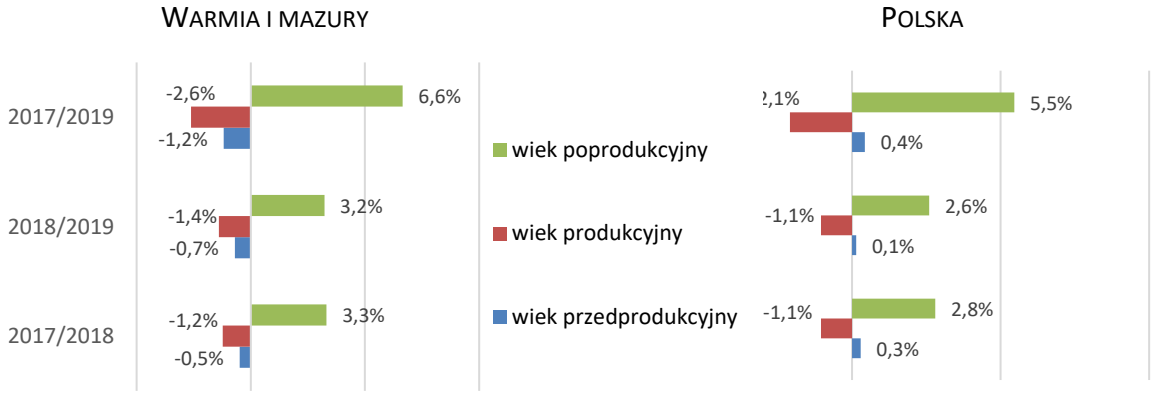

Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI; za lata 2017 – 2019; GUS

Pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa odzwierciedlają także rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego. Według danych GUS w 2018 roku na Warmii i Mazurach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały prawie 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym 32 osoby w wieku poprodukcyjnym. Dla porównania w Polsce wskaźniki te były wyższe i wyniosły odpowiednio 65 i 35 osób.

Tabela 1. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2016-2018 (w osobach)

Wyszczególnienie	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
POLSKA	61,7	63,4	65,1	32,7	34,0	35,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	58,4	60,0	61,6	29,2	30,6	32,0

Źródło: Baza Danych Lokalnych, GUS.

Wraz ze spadkiem liczby ludności województwa Warmii i Mazur zmniejsza się liczba uczniów oraz absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 absolwenci szkół gimnazjalnych mogli kontynuować naukę w 272 szkołach ponadgimnazjalnych (zasadniczych zawodowych, specjalnych przysposabiających do pracy,

liceach ogólnokształcących, technikach i szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe) funkcjonujących na terenie województwa. Do tego typu placówek uczęszczało 43 358 uczniów. W porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 liczba uczniów obniżyła się o 1 146 osób (2,6%). Zdecydowana większość młodzieży (81,3%, tj. 35 229 uczniów) uczęszczała do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości (technika, licea ogólnokształcące), a tym samym dalszego kształcenia się w szkołach wyższych.

Wykres 6. Absolwenci szkół ponadpodstawowych i wyższych w województwie warmińsko-mazurskim

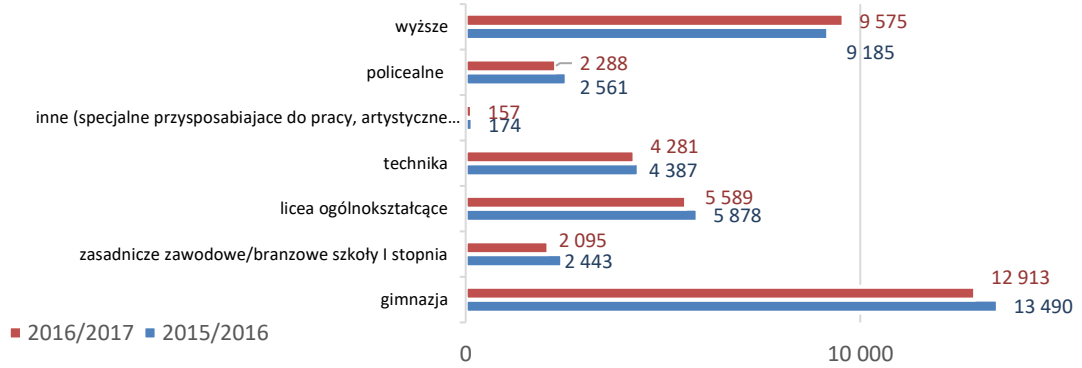

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2018, Urząd Statystyczny Olsztyn, 2018. Opracowanie własne

Najbardziej popularne wśród młodzieży były technika. Szkoły te w roku szkolnym 2017/2018 skupiły 18 528; 42,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, o 1,0% mniej (o 184 osoby) niż w roku poprzedzającym. Niewiele mniejszym zainteresowaniem cieszyły się licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 16 701 uczniów (38,5% ogółu młodzieży szkół ponadpodstawowych), o 3,6%; o 619 osób mniej niż w roku szkolnym 2016/2017. Działające na terenie województwa 71 branżowe szkoły I stopnia w roku szkolnym 2017/2018 zgromadziły w swoich murach 16,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (tj. 7 292 osoby), o 4,6%, tj. o 350 osób mniej niż przed rokiem w zasadniczych szkołach zawodowych.

Ogółem w roku szkolnym 2016/2017 szkoły ponadgimnazjalne w województwie warmińsko-mazurskim ukończyło 12 122 absolwentów tj. o 760 osób (o 5,9%) mniej niż w roku 2015/2016). W liczbie tej absolwenci liceów ogólnokształcących stanowili 46,1% (5 589 osób), techników – 35,3% (4 281 osób), zasadniczych szkół zawodowych i specjalnych przysposabiających do pracy – 18,1% (2 197 osób).

W szkołach policealnych w województwie, których liczba w ciągu ostatnich dwóch lat zmniejszyła się o 10, w roku szkolnym 2017/2018 uczyło się 8 245 uczniów, tj. o 2,6% (o 214 osób) mniej niż przed rokiem. Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2016/2017 zmniejszyła się o 10,7% w stosunku do roku szkolnego 2015/2016 (o 273 osoby).

W roku akademickim 2017/2018 w 7 szkołach wyższych działających w województwie studiowało 29 005 osób. W porównaniu z rokiem akademickim 2016/2017 liczba studentów była o 4,2% mniejsza (o 1 287 osób). Systematycznie zmniejsza się również liczba studentów na 10 tys. ludności z 202 osób roku 2017 do 190 rok później. Dla Polski wskaźniki te wynoszą odpowiednio 336 i 320 osób.

W ostatnich latach w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie odnotowywano wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. W okresie styczeń–wrzesień 2019 r. ukształtowało się ono na poziomie 148,6 tys. osób. W skali roku zatrudnienie wzrosło o 1,5%. Zwiększyło się również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw – z 3 871,50 zł do 4 094,32 zł (o 222,82 zł; o 5,8%). Pensja mieszkańca Warmii i Mazur jest jednak jedną z najniższych w Polsce. W 2018 r. w relacji do średniej krajowej stanowiła ona 83,3%.

Analiza głównych danych gospodarczych województwa warmińsko-mazurskiego świadczy o pozytywnych tendencjach kształtujących rynek pracy w okresie ostatnich dwóch lat.

W regionie obserwujemy systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. Na koniec września 2019 roku w rejestrze REGON figurowało 131,3 tys. podmiotów, o 5 166 (o 4,1%) więcej niż przed rokiem. Stopniowo rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców - z 860 podmiotów w 2015 roku do 874 w roku 2017 r. i 890 w roku następnym. W Polsce w tym samym okresie odnotowano wzrost wskaźnika z 1 089 poprzez 1 121 do 1 136. Podobnie jak przed rokiem, w 2018 r. jednostki nowo zarejestrowane w REGON na 10 tys. ludności przeważały nad podmiotami wykreślonymi z rejestru. W regionie różnica ta wynosiła 14 podmiotów (86 jednostek nowo zarejestrowanych w odniesieniu do 72 wykreślonych), w Polsce - 16 podmiotów (odpowiednio 102 do 86).

Tabela 2 . Wybrane dane dotyczące sytuacji gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	I-IX 2017	I-IX 2018	I-IX 2019
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)	143,1	146,4	148,6
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (w zł)	3 637,67	3 871,50	4 094,32
Liczba podmiotów gospodarki narodowej (REGON)	125 173	126 114	131 280
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	874	890	*
Produkcja sprzedana przemysłu (w mln zł)	24 699,00	25 994,20	27 957,0
Produkcja sprzedana budownictwa (w mln zł)	2 064,3	2 917,3	2 582,5
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	3 707	3 489	4 548

*dane roczne, brak danych za 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Systematycznie rośnie również wartość produkcji sprzedanej przemysłu, która w pierwszych III kwartałach 2019 r. ukształtowała się na poziomie 27 957,0 mln zł i była o 7,8% (o 1 962,8 mln zł) wyższa niż przed rokiem. W tym samym okresie zmniejszyła się natomiast produkcja sprzedana budownictwa – z 2 917,3 mln zł do 2 582,5 mln zł.

Blisko o 1/3 wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania. Od stycznia do września 2019 roku w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 4 548 mieszkań, czyli o 30,4% (o 1 059) więcej niż w analogicznym okresie 2017 roku.

2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa

Wyniki badania aktywności ekonomicznej ludności wskazują, iż Warmińsko-Mazurskie, pomimo pozytywnych zmian w wartości wskaźnika stopy i poziomu bezrobocia, znajduje się wśród województw o najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, gdzie odnotowywane są jedne z niższych wartości współczynnika aktywności zawodowej oraz wskaźnika zatrudnienia.

> ***Problemem warmińsko-mazurskiego rynku pracy pozostaje w dalszym ciągu niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców regionu.***

Wykres 7. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia w III kwartale 2019 r.

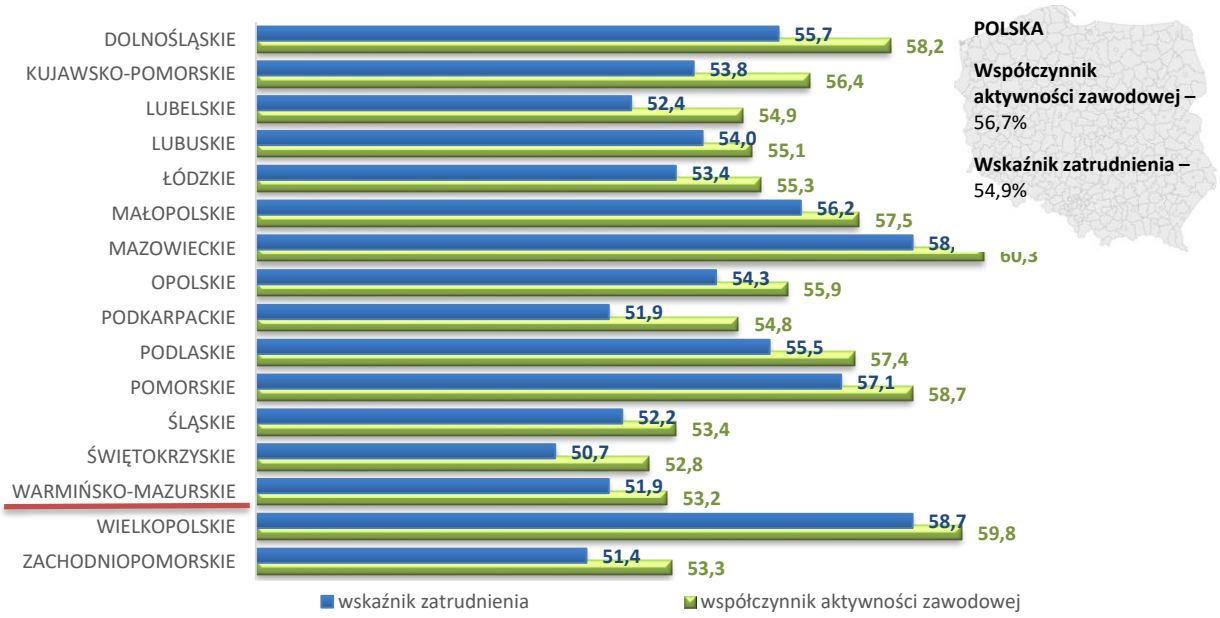

Źródło: Informacja o rynku pracy w trzecim kwartale 2019 roku (dane wstępne), GUS

W III kw. 2019 r. **współczynnik aktywności zawodowej** w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 53,2%, przy średniej krajowej 56,7%. W porównaniu do analogicznego okresu 2018 roku wskaźnik ten zmniejszył się w regionie o 0,3 pkt proc., w Polsce o 0,1 pkt proc. W ostatnich latach obserwujemy zwiększający się dystans pomiędzy wartościami wskaźnika dla Polski i Warmii i Mazur. W III kw. 2019 r. wyniósł on 3,5 pkt proc., przed rokiem 3,3 pkt proc., a w III kw. 2016 r. – 2,2 pkt proc.

Od lat większą aktywnością ekonomiczną w regionie charakteryzują się mężczyźni (w II kw. 2019 r. współczynnik aktywności zawodowej wynosił 61,9% - dla kobiet 44,7%)[2]. Wyższą aktywnością zawodową cechują się również mieszkańcy miast (54,8% - w porównaniu do 50,4% dla mieszkańców terenów wiejskich); osoby w wieku 35-44 lata (83,1%); absolwenci szkół wyższych (79,4%). Biorąc pod uwagę ostatnie kryterium – poziom wykształcenia – najmniejszy współczynnik aktywności odnotowujemy niezmiennie dla osób po gimnazjum (20,9%).

[2] Szczegółowe dane obrazujące aktywność ekonomiczną mieszkańców Warmii i Mazur za III kw. 2019 r. są jeszcze niedostępne. Ukażą się prawdopodobnie pod koniec grudnia br.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim ukształtował się w III kw. 2019 r. na poziomie 51,9%, co oznacza, że jego wartość była niższa o 3,0 pkt proc. od wartości krajowej. Przed rokiem dystans między wskaźnikami wynosił 4,0 pkt proc. Podkreślić należy, iż w porównaniu do III kw. 2018 r. na Warmii i Mazurach odnotowaliśmy największy wzrost wartości tego wskaźnika – o 1,3 pkt proc. (w Polsce 0,3 pkt proc.).

Podobnie jak współczynnik aktywności zawodowej również wskaźnik zatrudnienia podkreśla większą aktywność zawodową: mężczyzn (60,2% wobec 42,9% dla kobiet); mieszkańców miast (53,0% wobec 48,9% dla osób zamieszkujących tereny wiejskie); osób w wieku 35 -44 lata (81,0%) oraz osób z wykształceniem wyższym (79,0%)[3].

Przy ogólnym wzroście wartości tego wskaźnika w regionie w okresie II kw. 2018 r. i II kw. 2019 r. spadek wskaźnika zatrudnienia obserwujemy u:

- ✓ kobiet – spadek o 0,6 pkt proc., w tym samym czasie wskaźnik zatrudnienia mężczyzn zwiększył się o 0,5pkt proc.;
- ✓ mieszkańców wsi – spadek o 1,4 pkt proc.;
- ✓ osób w wieku 45-54 lata (spadek o 2,4 pkt proc.) oraz 25-34 lata (o 0,8 pkt proc);
- ✓ osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 3,0 pkt proc.); wyższym (o 1,8 pkt proc.) oraz średnim ogólnokształcącym (o 0,1 pkt proc.).

Pozytywne tendencje obserwujemy w przypadku **stopy bezrobocia według BAEL,** która w III kwartale 2019 roku wyniosła w województwie 2,6% i była o 0,5 pkt proc. mniejsza od krajowej. Wartość tego wskaźnika systematycznie się zmniejsza. W ostatnim roku spadek na Warmii i Mazurach wyniósł 2,8 pkt proc. i był największym jaki odnotowano w kraju.

Wykres 8. Stopa bezrobocia wg BAEL w III kwartale 2019 r.

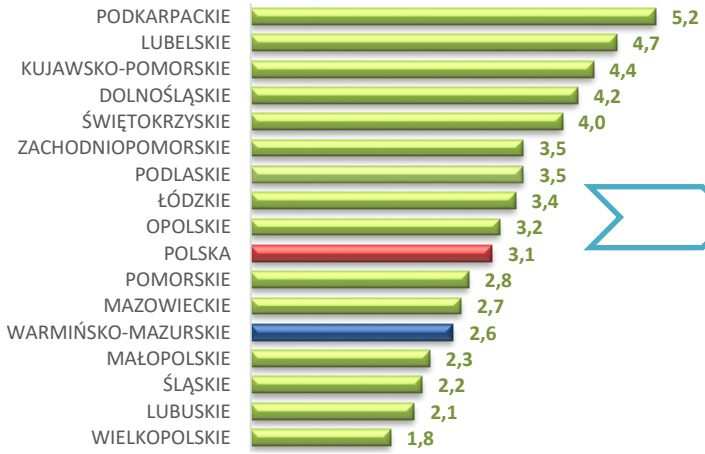

Wykres 9. Stopa bezrobocia wg BAEL w III kw.2017- 2019

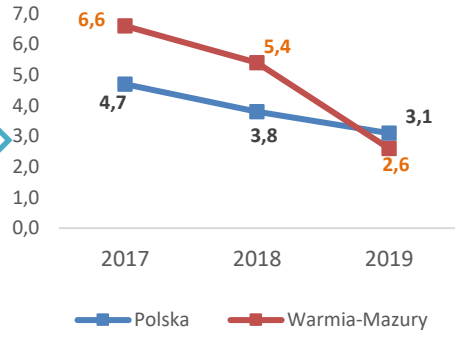

Źródło: Informacja o rynku pracy w trzecim kwartale 2019 roku (dane wstępne), GUS. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim, Urząd Statystyczny w Olsztynie

Analogicznie do omówionych już wskaźników, stopa bezrobocia przyjmuje większe wartości dla kobiet (w II kw. 2019 r. wnosiła ona 4,0%, wobec 2,8% dla mężczyzn).

[3] Dane za II kw. 2019 r.

O aktywności mieszkańców informują również dane dot. liczby ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej. Na Warmii i Mazurach w II kw. 2019 r. wyniosła ona 580 tys. osób, z czego 561 tys. (96,7%) stanowili pracujący i 18 tys. (3,3%) – bezrobotni. W porównaniu z II kw. 2018 r. liczba osób pracujących była mniejsza o 0,7%, liczba bezrobotnych spadła zaś o 47,1%.

Wykres 10. Ludność aktywna zawodowo w województwie warmińsko-mazurskim - II kw. 2017-2019 r.

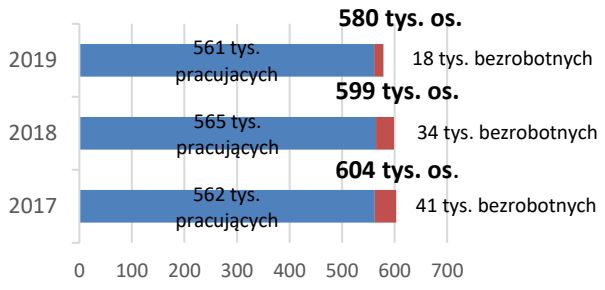

Wykres 11. Bierni zawodowo w województwie warmińsko-mazurskim - II kw. 2017-2019 r. (w tys.)

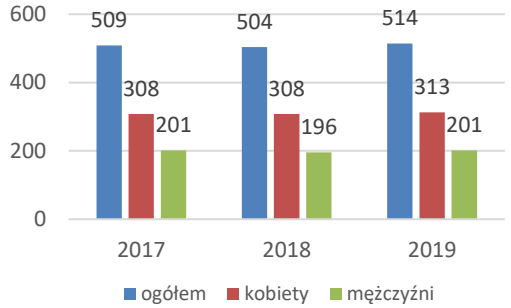

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim, Urząd Statystyczny w Olsztynie

W odniesieniu do II kw. 2018 roku zwiększyła się natomiast liczba osób biernych zawodowo – wzrost o 2,0% z poziomu 504 tys. do 514 tys. osób. Liczba biernych zawodowo kobiet wzrosła w tym okresie o 1,6%, zaś mężczyzn o 2,6%. Zmniejszył się natomiast odsetek biernych zawodowo w wieku produkcyjnym (z 43,3% do 42,0% ogółu biernych zawodowo).

Wciąż istnieje duża grupa osób biernych zawodowo, pozostających poza rynkiem pracy.

Struktura biernych zawodowo pod względem przyczyn bierności pozostaje od lat niezmienna. Najczęstszą przyczyną bierności zawodowej mieszkańców Warmii i Mazur jest emerytura (50,4% biernych zawodowo wobec 49,0% w roku poprzednim).

Wykres 12. Struktura biernych zawodowo według przyczyn bierności w II kw. 2018 i 2019 r. (w%)

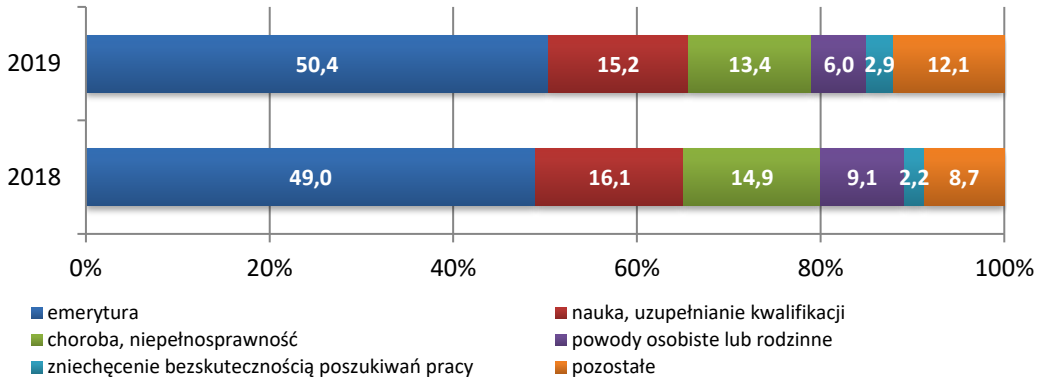

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim w II kw. 2019 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie

W odniesieniu do poprzedniego roku wśród osób biernych zawodowo zwiększył się odsetek osób, które jako przyczynę bierności podają zniechęcenie bezskutecznością poszukiwań pracy (wzrost o 0,7 pkt proc.) oraz inne powody (o 3,4 pkt proc.). Zbadanie tych przyczyn i aktywizacja zawodowa obu grup powinna stanowić wyzwanie dla polityki rynku pracy w 2020 roku.

2.3. Poziom i stopa bezrobocia rejestrowanego.

Na koniec września 2019 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 43 449 osób, zaś stopa bezrobocia ukształtowała się na poziomie 8,6%. Od września 2018 r. bezrobocie zmniejszyło się we wszystkich województwach, przy czym na Warmii i Mazurach odnotowano jeden z większych spadków liczby osób zarejestrowanych w urzędach pracy oraz największą redukcję stopy bezrobocia. Pomimo to wskaźnik stopy bezrobocia w regionie jest najwyższy w kraju.

> ***Na rynku pracy obserwujemy systematycznie malejący poziom bezrobocia oraz spadek stopy bezrobocia rejestrowanego. Jego wartości znajdują się na poziomie najniższym od czasów reformy administracyjnej w 1999 roku.***

Wykres 13. Zmiany poziomu bezrobocia – stan na koniec września 2018/2019 (w %)

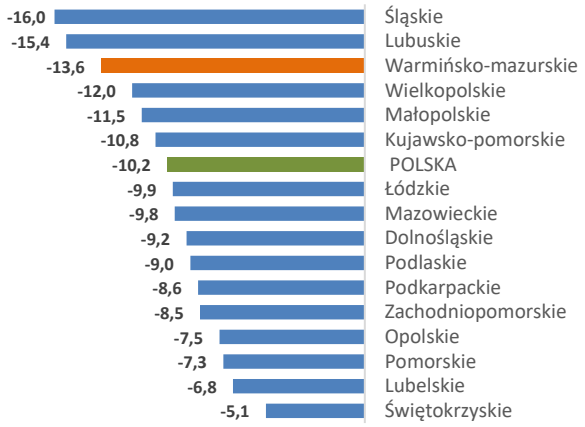

Wykres 14. Zmiany stopy bezrobocia – stan na koniec września 2018/2019 (w pkt proc.)

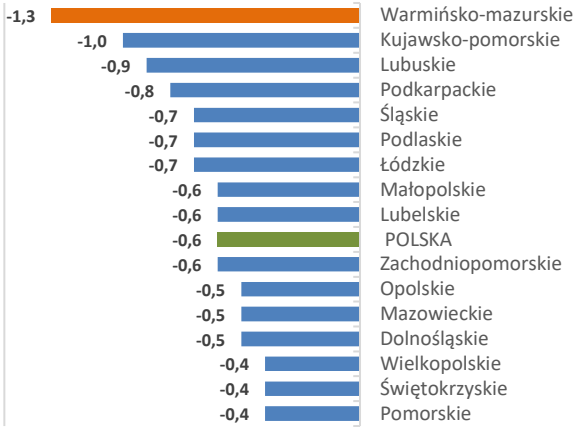

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS - https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane/

Analizując zmiany w poziomie i natężeniu bezrobocia, zauważymy różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa, które potwierdzają fakt dużego zróżnicowania terytorialnego bezrobocia na Warmii i Mazurach. Od września 2018 r. liczba osób zarejestrowanych w urzędach pracy zmniejszyła się w większości powiatów, z wyjątkiem powiatu kętrzyńskiego, gdzie odnotowano jej wzrost o 5,8%. Największy spadek poziomu bezrobocia zaobserwowano w miastach – Elblągu i Olsztynie (odpowiednio o 29,8% oraz 22,4%). W powiecie kętrzyńskim, w omawianym okresie, odnotowano również wzrost stopy bezrobocia o 0,4 pkt proc. W powiecie nidzickim wartość wskaźnika utrzymała się na niezmienionym poziomie, zaś w pozostałych powiatach nastąpił jej spadek.

Najwyższa stopa bezrobocia we wrześniu br. wystąpiła w powiecie braniewskim (18,9%), najniższa w mieście Olsztyn (2,7%). Różnica pomiędzy powiatami wyniosła zatem 16,2 pkt proc. Różnica w liczbie bezrobotnych ukształtowała się na poziomie 2 668 osób – była to różnica pomiędzy powiatami: gołdapskim, gdzie w tamtejszym urzędzie pracy zarejestrowanych było 775 osób i ostródzkim (3 443 osoby).

Mapa 1. Poziom i stopa bezrobocia w województwie wg stanu na koniec września 2019 r.

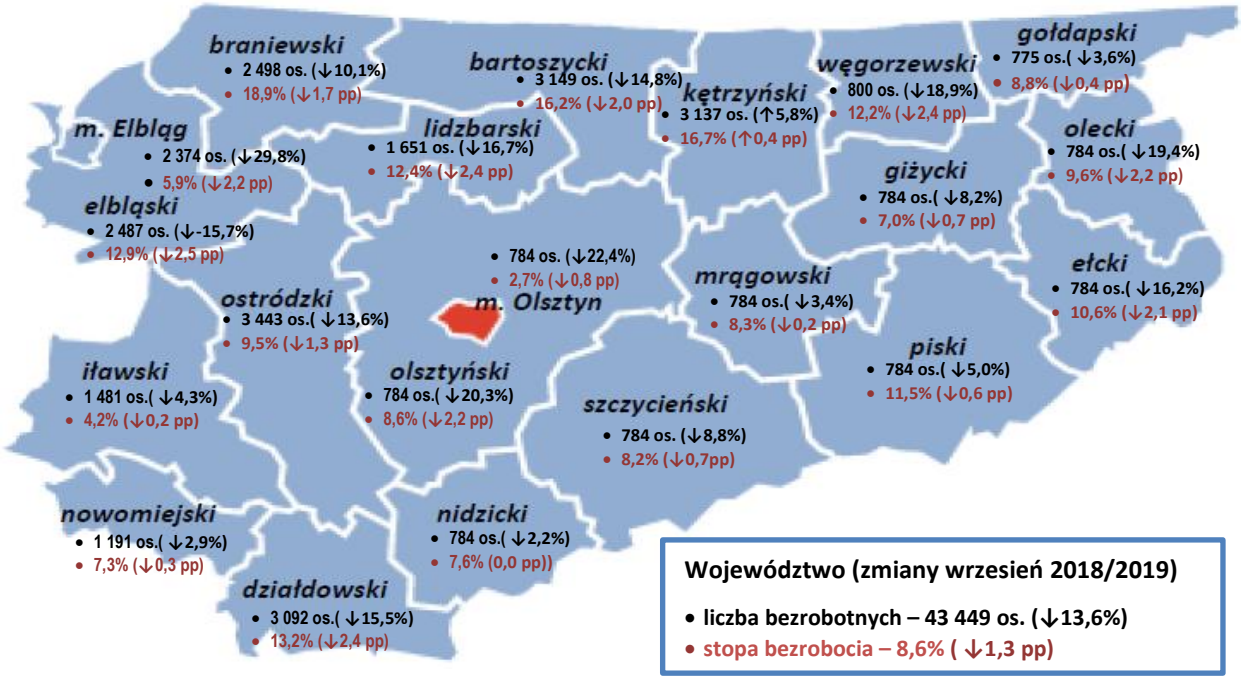

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Na liczbę bezrobotnych wpływa „płynność bezrobocia", czyli wzajemne relacje napływu i odpływu bezrobotnych. W okresie trzech kwartałów 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim do urzędów pracy zgłosiło się 60 497 osób - o 9,2% (6 129 osób) mniej w analogicznym okresie 2018 r. Z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowanych zostało 70 189 osób – spadek o 8,1% (6 160 osób). Liczba nowych rejestracji oraz włączeń zmniejszyła się we wszystkich powiatach województwa. Spadek napływu wahał się w przedziale od -3,2% w powiecie iławskim do -16,4% w PUP w Gołdapi. Najmniejszą różnicę w liczbie osób wyrejestrowywanych z urzędu pracy odnotowano w powiecie ostródzkim (spadek o 0,5%), największą zaś w powiecie piskim (spadek o 24,7%). Najczęstszą przyczyną wyrejestrowania, wzorem lat ubiegłych, było podjęcie pracy niesubsydiowanej przez osobę bezrobotną (37,7% odpływu). Ponad 28% osób wyłączonych z ewidencji stanowili bezrobotni, którzy nie potwierdzili gotowości do pracy lub dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego. Z powodu podjęcia pracy subsydiowanej rejestr opuściło 10,2% bezrobotnych, natomiast dzięki udziałowi w aktywnych formach (tj. staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych i prace społecznie użyteczne) wyłączono 9,8% bezrobotnych.

Wykres 15. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w okresie I-IX 2019 roku

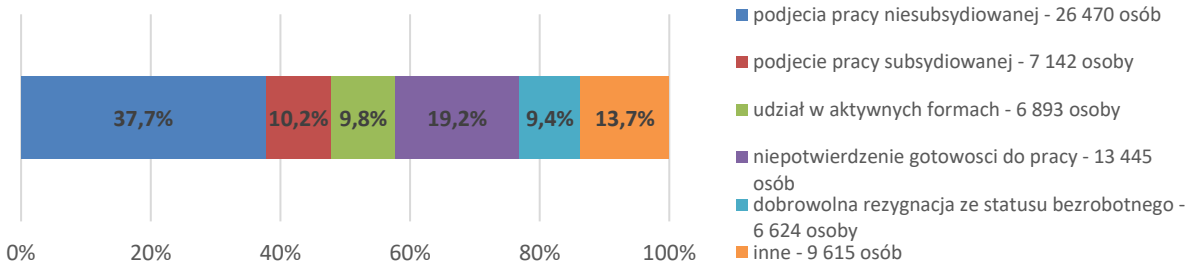

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

2.4. Struktura regionalnego bezrobocia

Bezrobocie w dalszym ciągu bardziej dotyka kobiet, a ich odsetek w ogóle bezrobotnych systematycznie wzrasta. Na koniec września 2019 roku wyniósł on 59,4%, tym samym zwiększył się o 0,5 pkt proc. w odniesieniu do września poprzedniego roku. Trudną sytuację na rynku pracy kobiet podkreśla fakt, iż ich udział procentowy w ogóle bezrobotnych rośnie pomimo spadku liczby kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy. W końcu III kw. br., w porównaniu do stanu sprzed 12 miesięcy, liczba kobiet zmniejszyła się o 12,8% (3 805 osób). Malejąca liczba kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy wiąże się ze spadkiem poziomu bezrobocia ogółem, jednak spadek ten nie jest tak dynamiczny jak w przypadku mężczyzn, gdzie wynosił 14,6%.

Analiza struktury bezrobocia wskazuje na grupy bezrobotnych, które w szczególny sposób borykają się z powrotem i utrzymaniem się na rynku pracy, z tego też powodu powinny być traktowane w sposób priorytetowy przez instytucje działające w obszarze rynku pracy.

Wykres 16. Wybrane grupy bezrobotnych

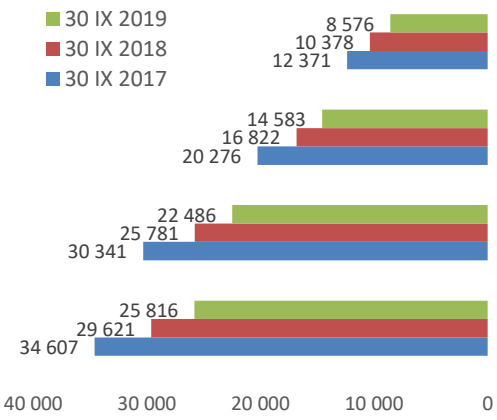

Wykres 17. Procentowy udział poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych

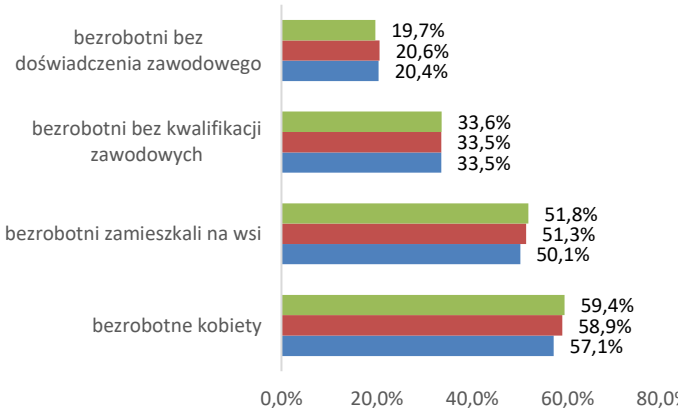

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Analiza danych statystycznych dotyczących bezrobocia rejestrowanego potwierdza niekorzystną sytuację na rynku pracy ludności zamieszkującej tereny wiejskie. Na koniec września 2019 roku w rejestrach urzędów pracy figurowało 22 486 bezrobotnych zamieszkujących te obszary (o 3 295 osób, tj. o 12,8% mniej niż przed rokiem). Udział omawianej grupy w ogóle bezrobotnych wyniósł 51,8% i wzrósł w porównaniu do 2018 r. o 0,5 pkt proc.

We wrześniu 2019 roku ponad $^{1}/_{3}$ bezrobotnych w regionie stanowiły osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich liczba wyniosła w tym okresie 14 583 osoby i w odniesieniu do poprzedniego roku spadła o 13,3% (o 2 239 osoby). Udział procentowy tej grupy bezrobotnych wzrósł o 0,1 pkt proc do poziomu 33,6%.

Blisko 20% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych na Warmii i Mazurach to osoby bez doświadczenia zawodowego. Ich liczba na koniec III kwartału 2019 r. wynosiła 8 576 osób i systematycznie się zmniejsza. W porównaniu do poprzedniego roku nastąpił jej spadek o 17,4% (o 1 802 osoby). W przeciwieństwie do innych omawianych wcześniej grup wraz ze spadkiem liczebności, w ciągu ostatniego roku zmniejszył się również jej odsetek w strukturze bezrobotnych. We wrześniu tego roku wynosił on 19,7%.

W analizie struktury bezrobotnych służących wyodrębnieniu grup priorytetowych i planowaniu dalszych działań, nie można pominąć osób zaliczanych zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W ogólnej liczbie bezrobotnych, we wrześniu br. stanowiły one 85%.

Tabela 3. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2017 – wrzesień 2019)

Wyszczególnienie	IX 2017		IX 2018		IX 2019	
	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych
Bezrobotni do 30 roku życia	16 713	27,6	14 096	28,0	11 996	27,6
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	17 476	28,8	13 657	27,2	12 049	27,7
Bezrobotni długotrwale	34 293	56,6	27 536	54,8	22 091	50,8
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	12 235	20,2	11 252	22,4	10 036	23,1
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	154	0,3	126	0,3	116	0,3
Bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej,	1 862	3,1	1 524	3,0	1 295	3,0
Bezrobotni niepełnosprawni	4 203	6,9	3 546	7,1	3 225	7,4
Ogółem bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	**52 686**	**87,0**	**43 365**	**86,2**	**36 938**	**85,0**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są osoby do 30 roku życia. Według stanu na koniec września 2019 roku stanowiły one 27,6% ogółu zarejestrowanych, liczebność tej grupy wyniosła 11 996 osób. Porównując do lat poprzednich obserwujemy systematyczny spadek liczby bezrobotnych w tym wieku - w okresie IX 2018 r. i IX 2019 r. dynamika spadku tej grupy (wynosząca 14,9%) była większa niż ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (13,6%). Równocześnie odnotowywany jest spadek udziału procentowego osób do 30 roku życia w ogólnej strukturze bezrobotnych – o 0,4 pkt proc. (w perspektywie wrzesień 2017 i 2018 obserwowaliśmy jej wzrost o 0,4 pkt proc.).

Wśród osób wymagających szczególnego wsparcia ze strony urzędów pracy wymieniane są osoby powyżej 50 roku życia. Także w tej grupie poziom bezrobocia na Warmii i Mazurach systematycznie maleje, na koniec III kw. 2019 roku ich liczba wynosiła 12 049 osób, co stanowiło 27,7% ogółu zarejestrowanych. W odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano spadek liczby bezrobotnych w tej grupie - o 1 608 osób (o 11,8%) oraz wzrost – o 0,5 pkt proc. jej udziału procentowego.

Największy spadek bezrobocia w ostatnim roku, odnotowano wśród długotrwale bezrobotnych – spadek o 19,8% (o 5 445 osób). Wraz ze spadkiem liczebności tej subpopulacji o 4,0 pkt proc. zmniejszył się jej odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych. Pomimo tych zmian, na koniec września 2019 roku liczba długotrwale bezrobotnych wynosiła 22 091 osób, a ich odsetek 50,8%.

Wyzwaniem dla regionalnego rynku jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. Na koniec września 2019 roku w ogólnej liczbie bezrobotnych osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 7,4%, co w liczbach przekłada się na 3 225 osób. Pomimo spadku poziomu

bezrobocia w tej grupie (od IX 2018 roku o 9,1%, tj. o 321 osób) jej udział procentowy systematycznie rośnie (o 0,3 pkt proc.).

Do grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy Ustawodawca wliczył również:

- bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia - dane na koniec III kwartału 2019 r. wskazują na 23,1% udział procentowy tej grupy w strukturze bezrobotnych. Jej liczba wynosiła 10 036 osoby;
- bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – grupa ta liczyła 1 295 osób, a ich udział procentowy w ogóle bezrobotnych wynosił 3,0%;
- bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia – na Warmii i Mazurach na koniec września br. 116 osób, z tej grupy stanowiło 0,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Analiza struktury bezrobocia nie może się odbyć z pominięciem analizy wiekowej i poziomu wykształcenia zarejestrowanych osób.

Wykres 18. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie warmińsko-mazurskim - IX 2017 /2019

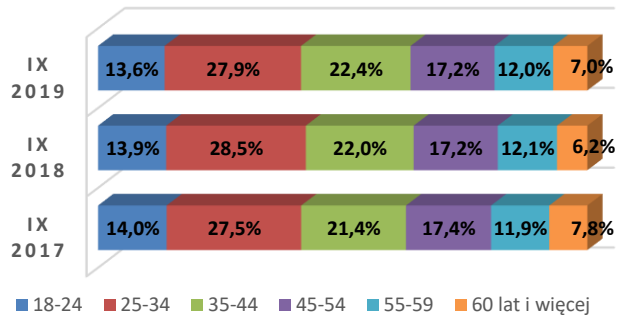

Wykres 19. Zmiany w strukturze bezrobotnych wg grup wiekowych - IX 2017/2019 (pkt proc.)

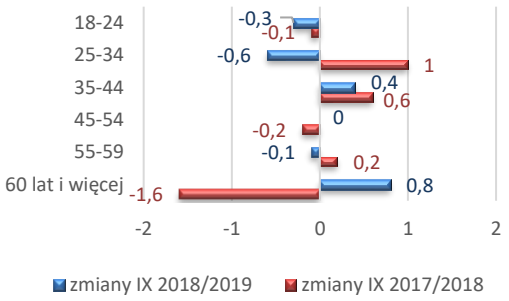

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Struktura bezrobotnych wg wieku jest niezmienna od lat. Najliczniejszą grupę tworzą osoby od 25 do 34 roku życia - w III kw. 2019 r. stanowili oni 27,9% ogółu zarejestrowanych (12 101 osób). Wraz z najmłodszą grupą bezrobotnych, w wieku od 18 do 24 lat, tworzyli populację liczącą 18 003 osób (41,5% ogółu zarejestrowanych). W okresie ostatniego roku zaobserwowaliśmy spadek liczebności obu grup, odpowiednio o 15,4% i 15,8%, przy czym spadki te były wyraźniejsze niż w ogólnej liczbie bezrobotnych. Zmniejszył się również udział procentowy – spadek o 0,6 pkt proc. i 0,3 pkt proc.

Drugą pod względem wielkości grupą byli bezrobotni pomiędzy 35 a 44 rokiem życia. Grupa ta liczyła 9 717 osób i stanowiła 22,4% w ogólnej strukturze bezrobotnych. Na przełomie roku grupa ta zmniejszyła się o 12,3%, a jej odsetek wzrósł o 0,4 pkt proc.
Udział procentowy starszych grup wiekowych we wrześniu 2019 wyniósł: 17,2% (7 475 osób) dla osób w wieku 45-54 lata, 12,0% (5 223 osoby) dla osób w wieku 55-59 lat i 7,0% (3 031 osób) w wieku ponad 60 lat.

Kolejnym kryterium branym pod uwagę przy analizie struktury bezrobotnych, mającym wpływ na sytuację osób na rynku pracy i kierunki planowanego wsparcia jest wykształcenie. Na koniec września 2019 roku blisko jedną trzecią bezrobotnych (32,0%, 13 911 osób) stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, natomiast 25,8% (11 190 osób) –

osoby z zasadniczym zawodowym. Bezrobotni, którzy ukończyli szkołę policealną lub posiadają wykształcenie średnie zawodowe stanowili w regionie 19,9% (8 662 osoby), natomiast bezrobotni absolwenci szkół ogólnokształcących to 11,9% (5 160 osób) ogółu zarejestrowanych. Na koniec III kw. 2019 roku 10,4% ogółu bezrobotnych w regionie legitymowało się dyplomem ukończenia uczelni wyższej (4 526 osób). Na przestrzeni ostatniego roku wrzesień 2018-2019, w strukturze bezrobotnych utrzymała się zaobserwowana wcześniej spadkowa tendencja udziału procentowego osób z niższymi poziomami wykształcenia: gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio o 0,4 i 0,2 pkt proc.) rośnie natomiast odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 0,2 pkt proc.), policealnym i średnim zawodowym (o 0,3 pkt proc.) oraz wyższym (o 0,1 pkt proc.).

Wykres 20. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w województwie warmińsko-mazurskim - IX 2017 /2019

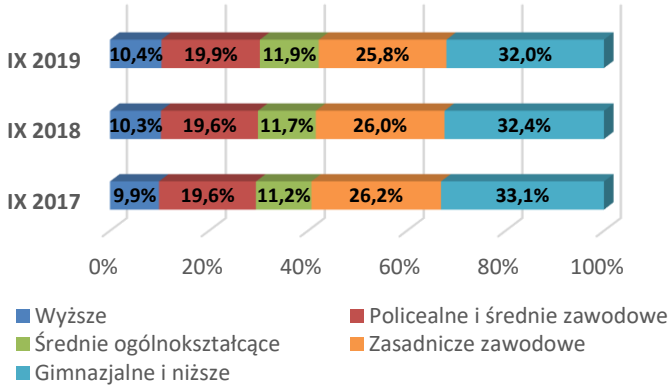

Wykres 21. Zmiany w strukturze bezrobotnych wg poziomu wykształcenia IX 2017 /2019 (w pkt proc.)

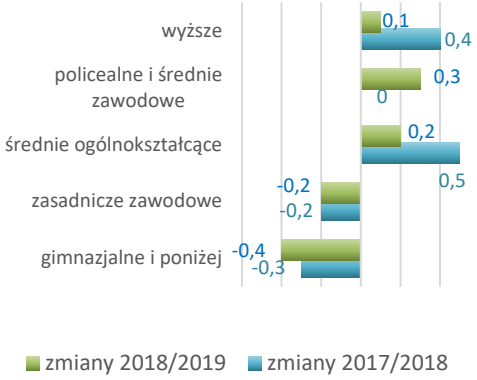

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Dla bezrobotnych barierą w podjęciu zatrudnienia jest często brak doświadczenia zawodowego. Na koniec września 2019 roku zarejestrowanych było 5 586 takich bezrobotnych, którzy stanowili 12,9% ogółu. W porównaniu do stanu sprzed roku, zmniejszyła się zarówno liczebność tej grupy (o 18,8%; 1 292 osoby), jak i jej odsetek (spadek o 0,8 pkt proc.)

Wykres 22. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w województwie warmińsko-mazurskim – IX 2017/2019

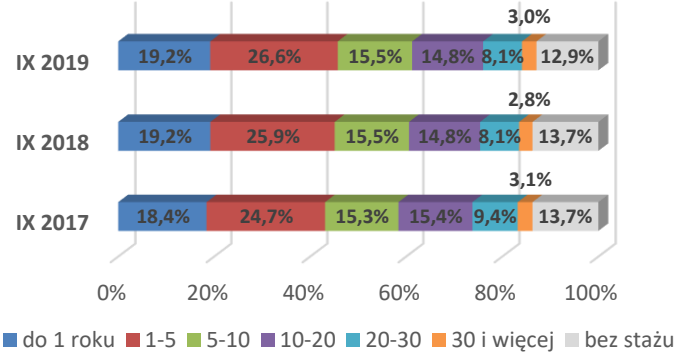

Wykres 23. Zmiany struktury bezrobotnych wg stażu pracy – IX 2017/2019 (w pkt proc.)

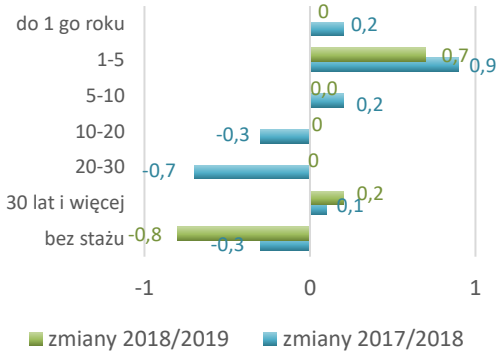

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

W strukturze bezrobotnych na Warmii i Mazurach, podobnie jak w latach ubiegłych, przeważają osoby których staż pracy wynosi od 1 do 5 lat. Stanowią one 26,6% ogółu

zarejestrowanych (11 540 osób). Wraz z osobami ze stażem wynoszącym max 12 miesięcy, na koniec III kwartału 2019 roku stanowili oni 45,8% ogółu osób bezrobotnych (19 887 osób). Analizując zmiany w strukturze bezrobotnych wg ich stażu pracy przed zarejestrowaniem, zaobserwujemy wzrost udziału procentowego dwóch grup: osób z doświadczeniem zamykającym się w przedziale od 1 roku do 5 lat (wzrost o 0,7 pkt proc.) oraz ponad 30 letnim (o 0,2 pkt proc.).

2.5. Oferty wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej

W okresie od stycznia do września 2019 roku do urzędów pracy w regionie wpłynęło 43 285 ofert pracy, o 5 156 ofert, tj. o 10,6% mniej niż w analogicznym okresie 2018 roku. Wśród zgłoszonych ofert, oferty pracy niesubsydiowanej (ogółem 30 487) stanowiły 70,4%. W odniesieniu do stanu sprzed roku ich liczba zmniejszyła się o 2 176 oferty (tj. o 6,7%). Spadła również liczba propozycji ofert pracy subsydiowanej. Do końca września 2019 r. pula ofert subsydiowanych będących do wykorzystania przez urzędy pracy wynosiła 12 798 ofert, które stanowiły 29,6% ogółu wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowych. Było to o 2 980 ofert mniej (tj. o 18,9%) niż w okresie I-IX 2018 r.

> ***Trzeci kwartał 2019 r. był kolejnym okresem spadku liczby ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy. Utrzymany został natomiast pozytywny trend wzrostu odsetka pracy niesubsydiowanej w strukturze zgłoszonych ofert.***

Wykres 24. Struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (styczeń-wrzesień 2017-2019)

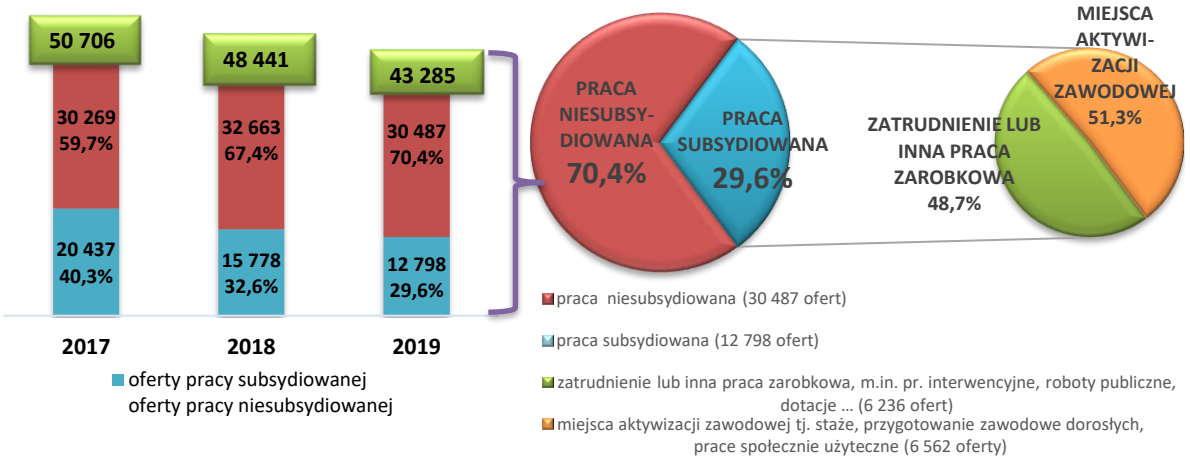

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Przy ogólnym spadku liczby ofert pracy, nadal korzystnie przedstawia się struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w województwie. W analizowanym okresie odnotowujemy systematyczny wzrost udziału ofert niesubsydiowanych, które do września 2019 roku stanowiły 70,4% ogółu ofert, podczas gdy w analogicznym okresie 2017 i 2018 roku, było to odpowiednio 59,7% oraz 67,4%.

Analizując liczbę ofert pracy, które pozostają w dyspozycji urzędów pracy wspomnieć należy iż na Warmii i Mazurach, w porównaniu do innych województw przybywa niewiele miejsc pracy. Jak wynika z danych GUS w 2018 r. w regionie utworzono 16,8 tys. nowych miejsc pracy, w tym samym czasie zlikwidowanych zostało 11,2 tys. W ciągu roku powstało więc

ponad 5 tys. nowych miejsc pracy, co stawia to nasze województwo na przedostatnim miejscu w kraju.

2.6. Zapotrzebowanie na pracowników z zagranicy

Pomimo zmniejszającej się liczby ofert pracy, pracodawcy coraz częściej sygnalizują problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników, o czym może w pewnej mierze świadczyć fakt, iż na koniec III kw. pozostało prawie 3,8 tys. niezrealizowanych ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, z czego ponad 22% (841 ofert) pozostaje niewykorzystane dłużej niż 30 dni.

Aby przynajmniej częściowo zapobiec niedoborom kadrowym, pracodawcy poszukują pracowników poza granicami kraju. Zdecydowana większość cudzoziemców była zatrudniona na podstawie rejestracji oświadczeń pracodawców o zamiarze powierzenia wykonywania pracy. Od początku roku do końca września 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim powiatowe urzędy pracy zarejestrowały 23 159 oświadczeń (wzrost o 22,8% w porównaniu trzech kwartałów 2018 r.) oraz wydały 532 zezwolenia na pracę sezonową (przed rokiem było ich 582). W tym samym okresie Wojewoda Warmińsko-Mazurski wydał 8 803 zezwolenia na pracę na czas dłuższy nie przekraczający trzech lat (wzrost o 67,6%).

Rysunek 2. Liczba zarejestrowanych oświadczeń wg stanu na koniec września 2019 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

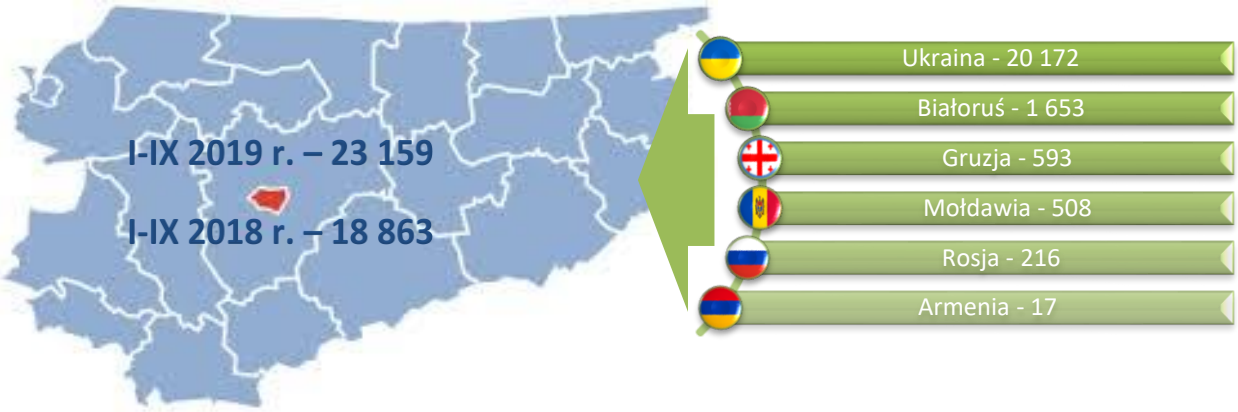

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wygenerowanych z systemu CeSar w dn. 10.10.2019 r.

W 2019 r., jak w latach ubiegłych, dominowały oświadczenia o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców z Ukrainy (87,1% wszystkich oświadczeń). W odniesieniu do poprzedniego roku liczba oświadczeń wydanych dla przedstawicieli tego państwa zwiększyła się o 32,2%, można jednak również zauważyć wzrost udziału oświadczeń dotyczących obywateli Armenii (o 41,7%), Rosji (o 3,8%) i Gruzji (o 1,4%).

2.7. Zwolnienia grupowe

Od stycznia do września 2019 r. pracodawcy szesnastokrotnie informowali powiatowe urzędy pracy o możliwości dokonania zwolnień grupowych. Łącznie mogą one dotknąć 1 413 osób, zatrudnionych w 12 zakładach pracy. Dla porównania w tym samym okresie przed rokiem wpłynęło siedem informacji, w których zakłady zgłaszały możliwość zwolnienia 379 osób.

> ***Niepokojące sygnały pogorszenia się sytuacji pracodawców widoczne są w rosnącej liczbie zgłoszeń zwolnień grupowych.***

W 2019 r. możliwość przeprowadzenia zwolnień grupowych najczęściej zgłaszana była przez zakłady działające w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Informacja taka zgłoszona została przez trzy zakłady tej branży. Ich realizacją zagrożonych jest w sumie 1 105 osób. Termin niektórych zwolnień planowany jest w pierwszym kwartale 2020r.

Tabela 4. Informacje o możliwości realizacji zwolnień grupowych zgłoszone do powiatowych urzędów pracy w trzech kwartałach 2019 r.

Sekcja PKD	Liczba zakładów zgłaszających zwolnienie	Liczba osób zagrożonych zwolnieniem
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2	72
Budownictwo	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	3	1 105
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2	108
Transport i gospodarka magazynowa	1	54
Informacja i komunikacja	1	33
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	2
Pozostała działalność usługowa	1	38
Razem	**12**	**1 413**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Wzrosła również liczba osób zwolnionych na podstawie wcześniejszych zapowiedzi (z 196 osób w 2018 r. do 926 osób w trzech kwartałach tego roku) oraz liczba zakładów pracy objętych zwolnieniami (z 5 do 15).

3. Wstępny monitoring RPDZ na 2019 rok

W świetle założeń *Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko - Mazurskim na 2019 rok,* liczba bezrobotnych na koniec 2019 roku kształtować się będzie na poziomie równym lub mniejszym niż 48 900 osób. Ponadto oszacowano, że działania podjęte w oparciu o monitorowany dokument przyczynią się do osiągnięcia w regionie wskaźnika zatrudnienia na poziomie równym lub większym niż 50,4% oraz współczynnika aktywności zawodowej na poziomie nie mniejszym niż 53,8%.

Analiza wstępnych danych (wg stanu na koniec III kw. 2019 r.) wskazuje, iż planowana wartość pierwszego z przedstawionych wskaźników została osiągnięta. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy ukształtowała się na poziomie 43 449 osób. Spełnione

zostało również założenie dot. wskaźnika zatrudnienia, którego wartość ukształtowała się na poziomie 51,9%, a więc w zakładanym przedziale. Planowanej wartości nie udało się natomiast osiągnąć w przypadku współczynnika aktywności zawodowej. Pełna ocena osiągniętych wartości wskaźników będzie przeprowadzona po opublikowaniu danych na koniec 2019 r. (przełom I/II kwartału 2020 r.).

Rysunek 4. Monitoring wskaźników określających cele polityki rynku pracy określonych w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko - Mazurskim na 2019 rok*

Poziom bezrobocia	Wskaźnik zatrudnienia	Współczynnik aktywności zawodowej
•WARTOŚĆ PLANOWANA - na poziomie równym lub mniejszym niż 48 900 osób •**WARTOŚĆ OSIĄGNIĘTA - 43 449 osób (IX 2019 r.)**	•WARTOŚĆ PLANOWANA - na poziomie równym lub większym niż 50,4% •**WARTOŚĆ OSIĄGNIĘTA W III kw. 2019 r. - 51,9%**	•WARTOŚĆ PLANOWANA - na poziomie nie mniejszym niż 53,8% •**WARTOŚĆ OSIĄGNIĘTA W III kw. 2019 r. - 53,2%**

Źródło: dane GUS. Opracowanie własne

Monitoring i ocena realizacji RPDZ oraz zmian, jakie zaszły na regionalnym rynku pracy, obejmuje również analizę dodatkowych wskaźników. Wykorzystywano w niej najbardziej aktualne dane z ogólnodostępnych baz Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Olsztynie oraz ze sprawozdań o rynku pracy sporządzanych przez powiatowe urzędy pracy.

Tabela 5. Wskaźniki do monitoringu Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko - Mazurskim na 2019 rok

Wyszczególnienie	Wartość
Stopa bezrobocia rejestrowanego (wrzesień 2019 r.)	8,6%
Stopa bezrobocia (wg BAEL za II kw. 2019r.)	3,1%
Napływ do bezrobocia (za I-III kw. 2019 r.)	60 497
Odpływ z bezrobocia (za I-III kw. 2019 r.)	70 189
Liczba ofert pracy (za I-III kw. 2019 r.)	43 285
Wskaźnik udziału niesubsydiowanych ofert pracy w ogólnej liczbie ofert	70,4%
Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę (za I-III kw. 2019 r.)	33 612
Liczba osób bezrobotnych, które odbyły staże zawodowe (za I-III kw. 2019 r.)	4 069
Liczba osób bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego (za I-III kw. 2019 r.)	1 052
Liczba miejsc pracy, wspieranych Funduszem Pracy powstałych u regionalnych pracodawców* (za I-III kw. 2019 r.)	1 202
Liczba osób, które odbyły przygotowanie zawodowe dorosłych (za I-III kw. 2019 r.)	2
Pracujący (wg BAEL za II kw. 2019r.)	561 tys.

Udział wybranych grup bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia (wg stanu na 30 września 2019 r.):	
– bezrobotni do 30 roku życia	27,6%
– bezrobotni powyżej 50 roku życia	27,7%
– długotrwale bezrobotni	50,8%
– bezrobotni niepełnosprawni	7,4%
– bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	33,6%
– bezrobotni zamieszkali na wsi	51,8%
– kobiety	59,4%
Współczynnik aktywności zawodowej (wg BAEL za II kw. 2019r.)	53,0%
– kobiet	44,7%
– mieszkańców wsi	50,4%
– osób w wieku 15-24 lata	32,6%
– osób w wieku 25-34 lata	79,4%
osób w wieku 55 lat i więcej	25,2%
Wskaźnik zatrudnienia (wg BAEL za II kw. 2019r.)	51,3%
– kobiet	42,9%
– mieszkańców wsi	48,9%
– osób w wieku 15-24 lata	29,0%
– osób w wieku 25-34 lata	76,7%
osób w wieku 55 lat i więcej	24,5%
Stopa bezrobocia (wg BAEL za II kw. 2019r.)	3,1%
– kobiet	4,0%
– mieszkańców wsi	2,6%
– osób w wieku 15-24 lata	11,1%
– osób w wieku 25-34 lata	x
– osób w wieku 55 lat i więcej	x
Udział kobiet wśród biernych zawodowo (wg BAEL za II kw. 2019r.)	60,9%
Wydatki z Funduszu Pracy na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację bezrobotnych (za I-III kw. 2019 r.)	95 706,5 tys. zł
Wydatki z Europejskiego Funduszu Społecznego (za I-III kw. 2019 r.)	62 267,7 tys. zł
Efektywność zatrudnieniowa (za 2018 r.)	82,31%

* w ramach refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy

Działania podejmowane w 2019 r. wpisujące się w priorytety RPDZ na 2019 r. są bardzo zróżnicowane. Bezrobotni mogą m.in.:

- podnosić lub zmieniać własne kwalifikacje (poprzez szkolenia, bony szkoleniowe, finansowanie studiów podyplomowych);
- zdobywać doświadczenie zawodowe (dzięki stażom, bonom stażowym, przygotowaniu zawodowym dorosłych);
- otrzymać środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- korzystać z różnych opcji dofinansowania kosztów zatrudnienia (poprzez prace interwencyjne, roboty publiczne, refundację pracodawcom kosztów zatrudnienia osoby do 30. r.ż., dofinansowanie zatrudnienia osoby powyżej 50. r.ż.).

Działania te realizowane są głównie dzięki środkom Funduszu Pracy, którymi dysponują urzędy pracy. Wydatki na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w okresie od stycznia do września

2019 r. wyniosły 95 706,5 tys. zł i były o 31,4% (tj. o 43 902,1 tys. zł) niższe niż w analogicznym okresie 2018 roku.

Biorąc pod uwagę strukturę wydatków FP na koniec września 2019 r. największy udział procentowy w wydatkach ogółem na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS) stanowiły:

- staże (w tym bon stażowy) – 24,5% (23 471,1 tys. zł);
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 23,7% (22 662,2 tys. zł);
- prace interwencyjne – 14,1% (13 522,9 tys. zł);
- refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 13,8% (13 236,9 tys. zł).

Wykres 24. Struktura wydatków FP powiatowych urzędów pracy w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej wg stanu na koniec września 2019 r.

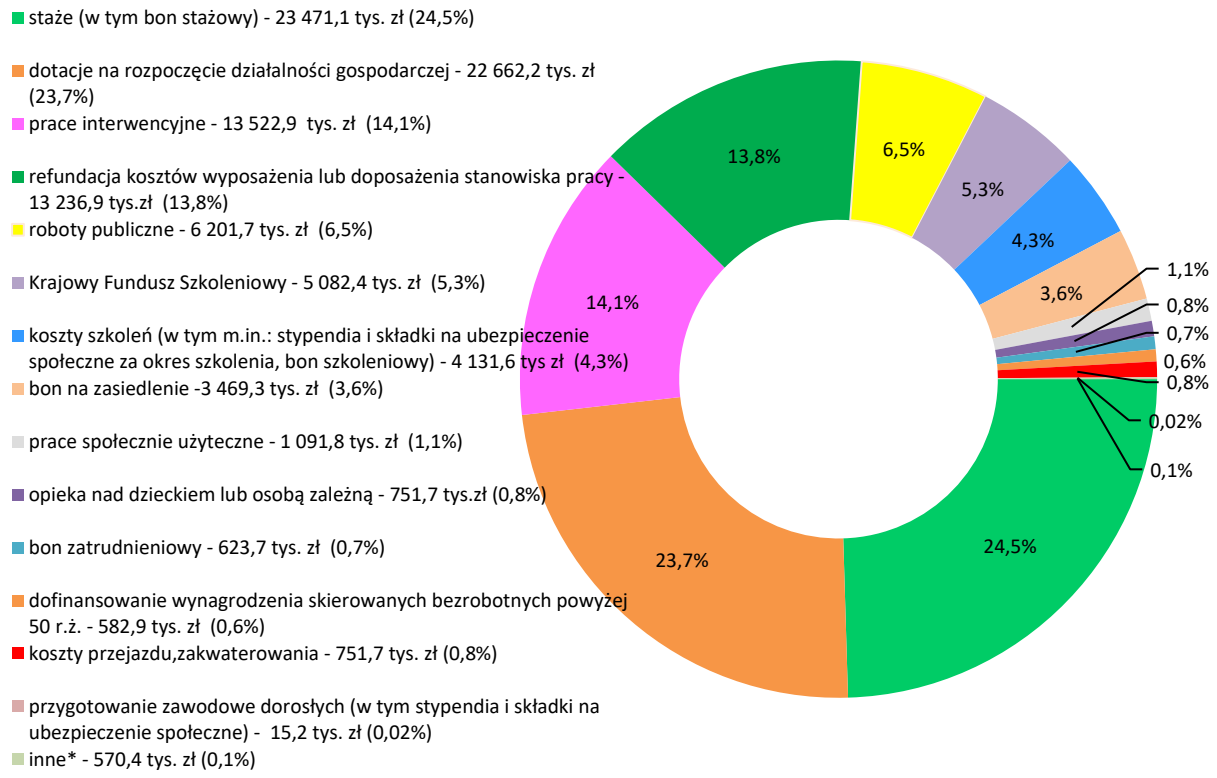

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy.

Na aktywizację osób młodych oraz powyżej 50 roku życia do końca września br. przeznaczono odpowiednio 37 796,3 tys. zł. i 14 494,7 tys. zł. Kwoty te stanowiły 39,5% oraz 15,1% ogółu wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

Do końca września 2019 roku liczba osób bezrobotnych biorących udział w działaniach aktywizacyjnych przekroczyła 14 tys. osób. Podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej stosowaną formą pomocy było zatrudnienie w ramach pracy subsydiowanej, w której od początku roku uczestniczyły 7 142 osoby, z czego ponad $^{1}/_{3}$ (37,9%) brała udział w pracach interwencyjnych. Bezrobotni często kierowani byli również na staż – 29,0% zaktywizowanych (4 069 osób korzystających z tej formy).

4. Wyzwania i prognoza zmian na rynku pracy w 2020 r.

Pomimo zdecydowanej poprawy sytuacji w ostatnich latach, przed polskim rynkiem pracy stoją wyzwania związane między innymi z zachodzącymi procesami demograficznymi, niewykorzystanymi zasobami siły roboczej pozostającymi poza rynkiem pracy, niedopasowaniem kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, czy też z segmentacją i automatyzacją rynku pracy[4]. Problemy te, choć w nieco mniejszej skali dotykać będą również regionalny rynek pracy.

Jednym z największych wyzwań stojącym nie tylko przed rynkiem pracy są zmiany demograficzne. Prognoza ludności opracowana przez Główny Urząd Statystyczny przewiduje systematyczne zmniejszanie się liczby ludności. Dla rynku pracy istotnym zaś będzie przewidywany spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Zmiany te, wraz z malejącą liczbą bezrobotnych powodują zmniejszanie się dostępnych zasobów siły roboczej. Należy pamiętać, iż obok bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, istnieje duża grupa osób biernych zawodowo pozostających poza rynkiem pracy. Największy odsetek stanowią w niej emeryci oraz osoby uczące się, ale rezerw kadrowych należy przede wszystkim szukać wśród osób, dla których powodem bierności zawodowej są obowiązki rodzinne lub związane z prowadzeniem domu; choroby i niepełnosprawności czy też zniechęcenie bezskutecznym poszukiwaniem pracy. Osoby te powinny być adresatami działań służących zwiększeniu ich aktywności zawodowej. Osobną kwestią pozostaje sposób dotarcia do tej populacji, należy bowiem pamiętać, że są to osoby mające często niską motywację do pracy.

Zmniejszenie zasobów siły roboczej, wraz z systematycznie zmniejszającą się liczbą absolwentów szkół sprawia, że podobnie jak w roku ubiegłym niezbędne jest prowadzenie stałego monitoringu potrzeb pracodawców oraz kompetencji posiadanych przez osoby w wieku aktywności zawodowej, tak aby możliwe było dopasowanie do nich usług rynku pracy oraz systemu edukacji formalnej i nieformalnej [5]. Zachodzące coraz szybciej zmiany technologiczne, w tym związane z wprowadzaniem tzw. gospodarki cyfrowej 4.0, sprawiają, że posiadane kwalifikacje w szybkim tempie ulegają dezaktualizacji. Dla regionalnego rynku pracy istotnym jest zatem kontynuowanie działań na rzecz przeciwdziałania niedopasowaniu kwalifikacji do oczekiwań pracodawców. Ważną rolę do odegrania w tym procesie mają Fundusze Europejskie oraz Krajowy Funduszy Szkoleniowy. Priorytetem w wykorzystaniu środków tego ostatniego, będzie w 2020 r. m.in. wsparcie zawodowego kształcenia ustawicznego w zawodach deficytowych; wsparcie realizacji szkoleń dla instruktorów praktycznej nauki zawodu bądź osób mających zamiar podjęcia się tego zajęcia, opiekunów praktyk zawodowych i opiekunów stażu uczniowskiego oraz szkoleń branżowych dla nauczycieli kształcenia zawodowego. To właśnie w zwiększeniu współpracy sektora edukacji z przedsiębiorcami upatrywać należy sposobu zapewnienia pracodawcom zasobów pracy odpowiadających im potrzebom. Ponadto istotnym kierunkiem działań w zakresie dopasowania kompetencji do potrzeb rynku pracy będzie kontynuacja badania *Barometr zawodów*, którego celem jest prognoza sytuacji pracowników w określonych grupach zawodów. W 2020 r. badanie realizowane będzie po raz pierwszy wg nowej, zmienionej metodologii.

[4] Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2019 r., MRPiPS 2019
[5] Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2019 r., MRPiPS 2019

Niedobory kadrowe i problemy z rekrutacją na regionalnym rynku pracy powodują, że pracodawcy zwiększają swoje zainteresowanie zatrudnianiem osób spoza regionu. Od kilku lat obserwujemy napływ cudzoziemców na regionalny rynek pracy, z drugiej zaś strony odnotowujemy ciągle ujemne saldo migracji mieszkańców Warmii i Mazur. W tym kontekście niezwykle ważne jest przyjęcie spójnej polityki migracyjnej. Działania powinny obejmować zarówno wspieranie międzynarodowego przepływu pracowników poprzez działania sieci Europejskich Służb Zatrudnienia EURES oraz udzielanie pomocy dla reemigrantów. Coraz istotniejsza będzie również konieczność budowania i rozwijania systemu wsparcia imigrantów z państw trzecich w obszarze rynku pracy. W kształtowaniu polityki migracyjnej nie należy zapominać o wspieraniu mobilności przestrzennej w wymiarze wewnątrzregionalnym. Odbywać się to będzie m.in. poprzez kształtowanie mobilności mieszkańców regionu z wykorzystaniem instrumentów z Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (np. bon zasiedleniowy, szkolenia) oraz środków unijnych. Wzmocnieniu realizowanych działań służyć także będzie prowadzenie akcji informacyjno-promocyjnych. Akcje te skierowane również będą na podniesienie świadomości z zakresu zasad zatrudnienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy, a w szczególności: propagowanie wyboru pracy legalnej, w miejsce zatrudnienia w ,,szarej strefie" i pracy nielegalnej.

Obok obserwowanego zjawiska zmniejszania się zasobów siły roboczej, w dalszym ciągu wyzwaniem pozostaje zbyt mała liczba miejsc pracy dobrej jakości, zapewniających odpowiednie wynagrodzenie, dające możliwość rozwoju i podwyższania kwalifikacji. Jak wynika z danych statystycznych pomimo rozwoju przedsiębiorczości i stref ekonomicznych, w województwie warmińsko-mazurskim przybywa relatywnie niewiele miejsc pracy[6]. Wobec braku wystarczającej liczby dużych przedsiębiorstw generujących miejsca pracy, ogromną rolę odgrywa samozatrudnienie. Tymczasem w rankingu regionów pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności województwo zajmuje 12 pozycję (wraz z lubelskim i świętokrzyskim). Dla osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą oprócz pomocy w pozyskaniu środków finansowych i zapewnienia dostępu do wiedzy potrzebnej do założenia firmy, istotna jest również organizacja doradztwa biznesowego oraz szkoleń, które będą przyczyniały się nie tylko do podwyższenia kwalifikacji pracowników i właścicieli, ale również do zwiększenia konkurencyjności firmy. W projektowaniu działań na 2020 r. nie należy również zapominać o wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości społecznej, w tym spółdzielni socjalnych, stanowiących alternatywę dla instrumentów aktywizujących zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Cel ten realizowany będzie m.in. z wykorzystaniem środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego, dla którego priorytetami na 2020 r. jest wsparcie kształcenia ustawicznego w związku z rozwojem w firmach technologii i zastosowaniem wprowadzanych przez firmy narzędzi pracy oraz wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników zatrudnionych w podmiotach posiadających status przedsiębiorstwa społecznego, członków lub pracowników spółdzielni socjalnych lub pracowników Zakładów Aktywności Zawodowych.

W ostatnim okresie zauważono niepokojące sygnały pogarszającej się sytuacji na rynku pracy widoczne zarówno w malejącej liczbie ofert pracy zgłaszanych do urzędów pracy, jak również w rosnącej liczbie informacji o zwolnieniach grupowych. Ważnym zadaniem staje się więc monitoring sytuacji w tym obszarze, będący podstawą do szybkiego inicjowania działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych zwolnieniami. Pomoc, w celu utrzymania istniejących

[6] Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Geoprofit 2018

miejsc pracy, udzielana być może również pracodawcom, którym pogorszą się warunki prowadzenia działalności gospodarczej. W tym miejscu należy wspomnieć, iż przedsiębiorcy z Warmii i Mazur z większości prezentowanych rodzajów działalności niekorzystnie oceniają listopadową koniunkturę. Najbardziej negatywne opinie formułują jednostki z sekcji informacja i komunikacja. Optymistycznie nastawieni są jedynie przedsiębiorcy z sekcji transport i gospodarka magazynowa, przetwórstwo przemysłowe, zakwaterowanie i gastronomia[7].

Eksperci z NBP na lata 2019-2021 przewidują utrzymanie się, rozpoczętego w II połowie 2018 r. stopniowego obniżania się dynamiki PKB w reakcji na spadek aktywności ekonomicznej w gospodarce światowej (w szczególności niemieckiej). Niekorzystnie na perspektywy krajowego wzrostu gospodarczego wpłynie także wyhamowanie wzrostu absorpcji środków z budżetu UE. Próbą łagodzenia skali spowolnienia krajowej aktywności gospodarczej będą wprowadzone i zapowiadane zmiany fiskalne, które poprzez zwiększenie dochodów w gospodarstwach domowych oddziaływać będą na prywatną konsumpcję. Prognozuje się, że w latach 2019-2021 dynamika spożycia gospodarstw domowych obniży się, ale pozostanie na relatywnie wysokim poziomie i będzie głównym czynnikiem wzrostu PKB w Polsce. Spowolnienie gospodarcze w kraju przyczyni się do osłabienia popytu na pracę. Taki scenariusz wspierają wyniki badań ankietowych przedsiębiorców, które wskazują na gorsze perspektywy wzrostu zatrudnienia przy równoczesnym zwiększeniu odsetka firm prognozujących redukcję liczby pracowników w perspektywie najbliższych 12 miesięcy. Jednocześnie od początku bieżącego roku firmy coraz rzadziej zgłaszają braki kadrowe jako barierę rozwoju[8].

Jednak zdaniem Komisji Europejskiej pogorszenie sytuacji gospodarczej ma mieć jedynie minimalny wpływ na rynek pracy. Według szacunków bezrobocie w Polsce w 2020 r. wyniesie 3,6 proc., a w 2021 r. – znowu 3,5 proc[9] .

Spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce przewiduje również w perspektywie średnioterminowej Bank Światowy. Wyniesie ono - do 3,6 proc. w 2020 r. i 3,3 proc. w 2021 r.[10].

Wobec przytoczonych prognoz i wyzwań jakie czekają rynek pracy w najbliższym okresie, dyrektorzy powiatowych urzędów pracy przewidują, iż liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim na koniec 2020 r. może kształtować się na poziomie 41 690 osób w wersji optymistycznej, natomiast przy gorszej koniunkturze ich liczba może wzrosnąć do 48 093 osób.

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, zakłada, iż poziom bezrobocia na koniec 2020 roku kształtować się będzie na poziomie równym lub mniejszym niż 44 350 osób. Dodatkowo przewiduje się, że wszystkie działania podjęte w oparciu o Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2020 rok przyczynią się m.in. do osiągnięcia w regionie, w końcu 2020 roku,

[7] Koniunktura gospodarcza, opinie formułowane przez jednostki z siedzibą w województwie warmińsko-mazurskim – listopad 2019 r.; Urząd Statystyczny w Olsztynie
[8] w oparciu *o Raport z inflacji,* NBP listopad 2019
[9] https://www.forbes.pl/gospodarka/prognozy-gospodarcze-ke-dla-polski-i-ue-2019-2020/c7676r7
[10] https://www.money.pl/gielda/bank-swiatowy-podal-prognozy-dla-polski-pkb-wzrosnie-o-36-proc-w-2020-r-6433166883554945a.html

wskaźnika zatrudnienia na poziomie równym lub większym niż 50,5 % oraz współczynnika aktywności zawodowej na poziomie nie mniejszym niż 52,6%.

Tabela 6. Wskaźniki określające cele polityki rynku pracy określonych w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko - Mazurskim na 2020 rok*

Wyszczególnienie	Zakładana wartość
Utrzymanie poziomu bezrobocia na poziomie równym lub niższym niż:	44 350
Osiągniecie wskaźników na poziomie równym lub wyższym niż dla:	
- wskaźnika zatrudnienia	50,5%
- współczynnika aktywności zawodowej	52,6%

Osiągnięcie zakładanych wskaźników będzie możliwe dzięki inicjatywom i działaniom prowadzonym w partnerstwie przy dialogu różnorodnych partnerów rynku pracy.

5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2020 roku

Mając na względzie aktualną sytuację na rynku pracy i opierając się na zapisach pochodzących z obecnie obowiązujących dokumentów rządowych i regionalnych, przyjmuje się następujące priorytety określające kierunek polityki Samorządu Województwa na warmińsko-mazurskim rynku pracy w 2020 roku.

Priorytet I - Działania na rzecz wzrostu zatrudnienia oraz zwiększania aktywności społeczno-zawodowej osób z grup najbardziej oddalonych od rynku pracy

- **Cel szczegółowy 1 - Zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia w ramach działań powiatowych urzędów pracy oraz projektów realizowanych w ramach RPO WiM oraz PO WER.**
- **Cel szczegółowy 2 - Zwiększanie mobilności[11] mieszkańców regionu m.in. poprzez działania sieci EURES oraz wspieranie i promowanie kształcenia ustawicznego.**

Przewidywane działania:

1. Działania na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób długotrwale bezrobotnych.
2. Wsparcie osób młodych (w tym grupy NEET) na regionalnym rynku pracy oraz promocja aktywności edukacyjno-zawodowej.
3. Wzmocnienie potencjału zawodowego osób powyżej 50 roku życia w celu jak najdłuższego pozostawania na rynku pracy.
4. Działania ukierunkowane na zwiększenie szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych.
5. Działania na rzecz osób bez kwalifikacji zawodowych.
6. Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich i wychowawczych.
7. Wspieranie międzynarodowego przepływu pracowników poprzez działania sieci Europejskich Służb Zatrudnienia EURES.
8. Promocja i rozwijanie kształcenia ustawicznego zgodnego z potrzebami regionalnego rynku pracy.
9. Wykorzystanie dobrych praktyk, których efektem jest skuteczna pomoc i wprowadzenie osób pozostających bez pracy na rynek pracy.
10. Działania na rzecz przywrócenia na rynek pracy zdezaktywizowanych zasobów pracy.

[11] mobilność rozumiana szeroko, zarówno jako przestrzenna ruchliwość ludności (oznaczająca zdolność do przemieszczania się w przestrzeni, jak również zawodowa polegającą na przekwalifikowaniu, uzyskaniu wykształcenia, umiejętności umożliwiających zmianę wykonywanego zawodu, a w rezultacie przejściu do innej grupy zawodowej (za Słownikiem pojęć geografii społeczno-ekonomicznej).

Priorytet II - Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy dobrej jakości

- **Cel szczegółowy 1 - Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu nowych oraz utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy.**
- **Cel szczegółowy 2 - Wsparcie osób bezrobotnych lub poszukujących pracy w podjęciu działalności gospodarczej.**
- **Cel szczegółowy 3 – Dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników do wymogów rynku pracy.**

Przewidywane działania:

1. Inicjowanie i rozwój działalności gospodarczej w regionie poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych.
2. Upowszechnianie informacji nt. samozatrudnienia i możliwości dalszego rozwoju firmy.
3. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy, w tym poprzez samozatrudnienie/wspieranie zakładania działalności gospodarczej z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania.
4. Wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich.
5. Wsparcie na rzecz ochrony miejsc pracy pracodawców, którym pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej.
6. Rozwój ekonomii społecznej jako sfery działalności ukierunkowanej na tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także dostarczanie usług społecznych użyteczności publicznej i rozwój lokalny.
7. Rozwijanie umiejętności i kwalifikacji zawodowych pracowników i pracodawców odpowiednich do wymagań rynku.
8. Zwiększenie znaczenia kształcenia i szkolenia zawodowego oraz współpracy szkół z pracodawcami.

Przewidywane działania:

Priorytet III - Wzrost efektywności oraz poprawa sprawności działań instytucji rynku pracy

- **Cel szczegółowy 1. Zwiększenie skuteczności i szybkości reagowania na zmieniające się potrzeby rynku pracy wynikające m.in. ze zmian demograficznych, zwolnień grupowych.**
- **Cel szczegółowy 2. Monitoring rynku pracy dotyczący aktualnej sytuacji oraz trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych.**
- **Cel szczegółowy 3. Doskonalenie funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia i innych instytucji rynku pracy.**

1. Rozwój poradnictwa, doradztwa zawodowego w szkołach oraz poprawa dostosowania kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców.
2. Przeciwdziałanie skutkom zwolnień grupowych.
3. Wsparcie pracowników w razie niewypłacalności pracodawcy.
4. Pomoc cudzoziemcom w wejściu na rynek pracy oraz wsparcie dla reemigrantów.
5. Prowadzenie analiz z zakresu rynku pracy, w tym monitoringu planowanych i realizowanych zwolnień grupowych, monitoringu oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi i zezwoleń na pracę cudzoziemcom.
6. Realizacja badania *Barometr zawodów* ukazującego zapotrzebowanie na grupy zawodów w krótkim okresie czasu.
7. Budowanie współpracy międzysektorowej w obszarze polityki zatrudnieniowej, w tym działania na rzecz zwiększania współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej w tym podmiotami reintegracji społeczno-zawodowej, tj. KIS, CIS, ZAZ, WTZ a powiatowymi urzędami pracy.
8. Podnoszenie jakości usług świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia i innych instytucji rynku pracy, m.in. poprzez rozwój kompetencji pracowników tych instytucji.
9. Upowszechnianie ofert pracy dostępnych na portalach internetowych, w tym Centralnej Bazie Ofert Pracy.

6. Priorytetowe grupy osób

W oparciu o analizę struktury regionalnego bezrobocia, mając na uwadze zachodzące zmiany demograficzne, uwzględniając założenia krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, przyjęto iż szczególnym wsparciem na rynku pracy w 2020 roku, podobnie jak w roku ubiegłym należy objąć:

- bezrobotnych do 30 roku życia,
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- długotrwale bezrobotnych,
- osoby bez kwalifikacji zawodowych,
- bezrobotnych niepełnosprawnych.

Są to osoby bezrobotne nie tylko w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, ale też grupy bezrobotnych nie zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy oraz osoby bierne zawodowo, które przy efektywnym wsparciu mogą wejść na rynek pracy i podjąć zatrudnienie

Rysunek 5. Priorytetowe grupy osób

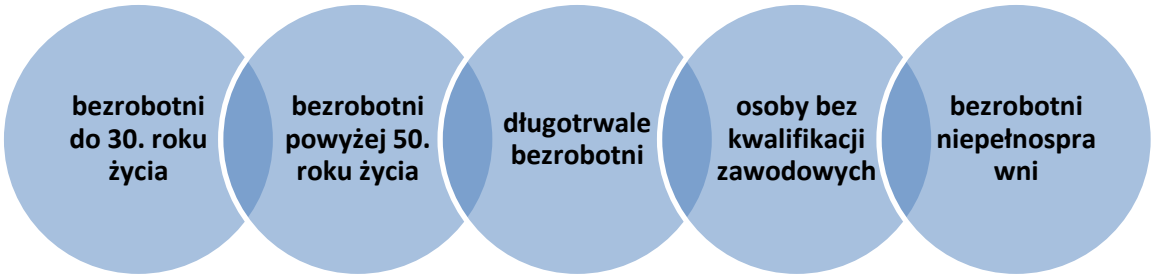

Młodzi ludzie, których sytuacja na rynku pracy dzięki prowadzonym działaniom uległa niewielkiej poprawie, ze względu na znaczenie społeczne powinna nadal pozostać grupą priorytetową. O lepszej sytuacji tej grupy świadczy m.in. spadek liczby osób do 30 roku życia zarejestrowanych w urzędach pracy, zmniejszający się odsetek tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych, spadek stopy bezrobocia wg BAEL (o -9,3 pkt proc dla osób w wieku 15-24 lata)[12] oraz współczynnika aktywności zawodowej (o 1,2 pkt proc. dla grupy 15-24 latków oraz 0,8 pkt proc. dla osób pomiędzy 25 a 34 rokiem życia), wzrost wskaźnika zatrudnienia o 2,1 pkt proc. dla osób pomiędzy 15-24 rokiem życia.

Realizując działania dla tej grupy należy mieć na uwadze, iż przedłużająca się dezaktywizacja zawodowa młodych osób, brak samodzielności finansowej, lęk o przyszłość skłania ich często do podjęcia decyzji o emigracji zarobkowej, odsuwając jednocześnie na dalszą przyszłość plany związane z założeniem rodziny. Efektem podjętych przez młodych decyzji mogą być pogłębiające się braki zasobów pracy. Szczególnej uwagi wymaga grupa młodzieży na rynku pracy określana jako NEET, której poświęcić należy specjalne działania zarówno o charakterze prewencyjnym, jak i reintegrującym (aktywizacja edukacyjno-zawodowa).

Grupą priorytetową w 2020 roku pozostają również bezrobotni powyżej 50. roku życia. Zachodzące zmiany i dalsze perspektywy demograficzne, sprawiają, iż wydłużanie aktywności zawodowej osób po 50. roku życia staje się koniecznością. Jak wskazuje analiza wskaźników w ostatnim roku współczynnik aktywności zawodowej osób powyżej 55. roku życia zmniejszyła się w regionie o 0,4 pkt proc. Jak jednocześnie podaje GUS liczba biernych zawodowo w tym przedziale wiekowym zwiększyła się z 307 do 313 tys. Przy zmniejszającej się liczbie bezrobotnych powyżej 50. roku życia (o 11,8%) zwiększył się odsetek tej grupy w ogólnej strukturze bezrobocia. Coraz większą potrzebą dla rynku pracy staje się *srebrna gospodarka* (silver economy), rozumiana jako system ekonomiczny ukierunkowany na wykorzystanie potencjału osób starszych i uwzględniający ich potrzeby[13].

W sytuacji zmniejszających się zasobów pracy i trudności pracodawców ze znalezieniem pracowników, szczególnego znaczenia nabiera aktywizacja długotrwale bezrobotnych. W przypadku tej grupy ogromna przeszkodą do pokonania jest brak motywacji do pracy, szczególnie w przypadku osób, które rejestrują się w urzędzie pracy po to, aby np. uzyskać

[12] Dane BAEL rozpatrywane w okresie II kw. 2018 r. do II kw. 2019 r.; w przypadku bezrobocia rejestrowanego rozpatrywane są dane wg stanu na koniec września 2019 r. w odniesieniu do września 2018 r.

[13] Kierunki rozwoju srebrnej gospodarki – prognozy dla Polski w kontekście tendencji światowych, J.Fedorowski 2015

ubezpieczenie zdrowotne lub świadczenia z pomocy społecznej. Rezerwę zasobów siły roboczej stanowią również osoby bierne zawodowo, liczba których rośnie.

Grupą wymagającą szczególnego wsparcia ze strony publicznych służb zatrudnienia oraz instytucji działających w obszarze rynku pracy są osoby bez kwalifikacji zawodowych. Wg stanu na koniec września br. w urzędach pracy zarejestrowanych było ponad 14,5 tys. nieposiadających kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. O trudnościach w aktywizacji tej grupy świadczy fakt, iż pomimo systematycznego spadku liczby osób bez kwalifikacji zawodowych, ich odsetek w strukturze bezrobotnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie ponad 33%.

Grupą szczególnie narażoną na wykluczenie społeczne są osoby niepełnosprawne, dla których możliwości podjęcia pracy pomimo poprawiającej się sytuacji na rynku pracy są często ograniczone. Tymczasem aktywność zawodowa jest jednym z najlepszych sposobów na rehabilitację. Dla Warmii i Mazur obserwować możemy niekorzystną tendencję wyrażającą się w spadku wskaźnika zatrudnienia tej grupy, który w II kw. 2019 r. wyniósł 19,3%, podczas gdy przed rokiem było to 22,9% , a w II kw. 2017 r. 23,4%. Spadek jaki odnotowano w ostatnim roku jest po lubuskim (- 9,8 pkt proc) najwyższy w Polsce.

Omówione powyżej grupy w 2020 roku taktowane będą jako grupy priorytetowe, niezależnie od tego adresatami działań polityki rynku pracy pozostają wszystkie osoby, których wsparcie jest zgodne z kryteriami dostępu określonymi przez odpowiednie akty prawne lub dokumenty programowe.

Szczególnymi adresatami działań regionalnej polityki rynku pracy będą także przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy, pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw, borykający się z przejściowymi trudnościami finansowymi oraz uczniowie ostatnich klas szkół średnich i studenci szkół wyższych we współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego.

7. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2020 rok

7.1. Główne źródła finansowania

Mając na względzie fakt, iż zaplanowane zadania w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2020 rok obejmują szerokie spektrum działania i realizowane będą przez różne instytucje, do ich sfinansowania wykorzystane zostaną środki pochodzące z różnych źródeł. Główne źródło stanowić będzie Fundusz Pracy (FP).

Podstawową pulę środków Funduszu Pracy stanowią środki podzielone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej algorytmem. Są one przeznaczone na realizację przez samorządy powiatów programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych zadań fakultatywnych. Wstępną decyzją MRPiPS limity Funduszu Pracy, jakie mogą być wydatkowane w 2020 roku na te cele wynoszą odpowiednio 128 608,1 tys. zł i 9 916,6 tys. zł (zadania fakultatywne)[14].

[14] Pismo MRPiPS z dnia 29 listopada 2019 r. Kwoty środków Funduszu Pracy, o których mowa w piśmie są limitami wstępnymi i obowiązują do czasu ustalenia ostatecznych kwot na podstawie ustawy budżetowej na rok 2020

W ramach przyznanego limitu ustalone zostały środki na realizację projektów współfinansowanych z EFS, z czego w ramach priorytetu:

- 8.i *dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników* – w ramach Regionalnego Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 – 60 617 850,65 zł.
- 8.ii *trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży* – w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 – 35 902 973,00 zł.

W ciągu roku istnieje ponadto możliwość pozyskania dodatkowych środków FP z rezerwy ministra właściwego ds. pracy na realizację zadań uwzględniających bieżącą sytuację na rynku pracy. Powiatowe urzędy pracy co roku korzystają z takiej możliwości.

Wydzieloną część Funduszu Pracy stanowią środki na realizację zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Limit środków na 2020 rok dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 6 448 tys. zł. [15]

Istotnym źródłem finansowania będą środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Nie bez znaczenia będą również środki Programu Rozwój Obszarów Wiejskich oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Oprócz tego działania i inicjatywy mogą być również finansowane ze środków budżetu państwa; jednostek samorządu terytorialnego.

Wskazane wyżej źródła finansowania nie wyczerpują katalogu wszystkich dostępnych, stanowią jednak najbardziej powszechne i otwarte dla różnych podmiotów realizujących działania w obszarze rynku pracy.

7.2. Monitoring RPDZ na 2020 rok

Monitoring Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 rok będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu został osiągnięty prognozowany wskaźnik określający poziom bezrobocia oraz wskaźnik zatrudnienia i współczynnik aktywności zawodowej. Dodatkowo przeprowadzona zostanie analiza dodatkowych wskaźników, określonych w załączniku nr 1 niniejszego dokumentu. Wskaźniki dotyczą dynamiki stopy bezrobocia, struktury osób bezrobotnych, w tym osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Monitoring zostanie zrealizowany przez Wydział Polityki Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie na podstawie danych i informacji z ogólnodostępnych baz

[15] Na podstawie pisma z dnia 17 października 2019 roku (znak: DRP.II.4044.75.5.2019.EW)

i sprawozdań (WUP, GUS). Powinny one dotyczyć całego okresu realizacji RPDZ (dane roczne) z uwzględnieniem ich dostępności na moment realizacji monitoringu. W przypadku, gdy dane roczne nie będą dostępne, dopuszcza się możliwość wykorzystania danych za trzeci kwartał 2020 roku (bądź wcześniejsze). Sprawozdanie z monitoringu wykonania RPDZ na 2020 rok, będzie stanowić część informacji o sytuacji na rynku pracy i zostanie przygotowany w pierwszym półroczu 2021 roku.

Załącznik 1. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2020 rok

Wyszczególnienie	Źródło informacji
Stopa bezrobocia rejestrowanego	**GUS**
Stopa bezrobocia wg BAEL	**GUS**
Napływ do bezrobocia	**WUP**
Odpływ z bezrobocia	**WUP**
Liczba ofert pracy	**WUP**
Wskaźnik udziału niesubsydiowanych ofert pracy w ogólnej liczbie ofert	**WUP**
Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę	**WUP**
Liczba osób bezrobotnych, które odbyły staże zawodowe	**WUP**
Liczba osób bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego	**WUP**
Liczba osób, które odbyły przygotowanie zawodowe dorosłych	**WUP**
Pracujący	**GUS**
Udział wybranych grup bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia: – bezrobotni do 30 roku życia – bezrobotni powyżej 50 roku życia – długotrwale bezrobotni – bezrobotni niepełnosprawni – bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – bezrobotni zamieszkali na wsi – kobiety	**WUP**
Współczynnik aktywności zawodowej/wskaźnik zatrudnienia/stopa bezrobocia: – kobiet – mieszkańców wsi – osób w wieku 15-24 lata – osób w wieku 25-34 lata – osób w wieku 55 lat i więcej	**GUS**
Udział kobiet wśród biernych zawodowo	**GUS**
Wydatki z Funduszu Pracy na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację bezrobotnych	**WUP**
Wydatki z Europejskiego Funduszu Społecznego	**WUP**
Efektywność zatrudnieniowa	**MRPiPS**